

Tavaszi szél vizet áraszt

Rendhagyó konferenciakötet
Micheller Magdolna professzor emerita
75. születésnapjára

Tavaszi szél vizet áraszt

Rendhagyó konferenciakötet
Micheller Magdolna professzor emerita
75. születésnapjára

Kiadását támogatta:
Gál Ferenc Egyetem Gazdasági Kara
Pro Senior Talentum Alapítvány
Szumaszi Bt.

Szerkesztette: Malatyinszki Szilárd
Technikai szerkesztő: Kelemenné Bohus Magdolna
Fotó: Jármí József
Lektorálta: Révészné Papp Klára

Készült:
Békéscsabai Szakképzési Centrum
Szent-Györgyi Albert Technikum és Kollégium
Nyomdaipari Tudás-és Képzőközpont
5600 Békéscsaba, Gyulai út 53-57.

ISBN 978-615-01-0348-8 (könyv)
ISBN 978-615-01-0349-5 (pdf)

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	7
Árpási Zoltán: Köszöntő.....	9
Micheller Magdolna: A Gergely-nap mai üzenete	13
Virág-Horváth Erzsébet: A népi írómozgalom	17
Tábor Istvánné: A felnőttképzésről, az „Egész életen át tartó tanulás”-ról	29
Malatyinszki Szilárd: A kereskedelemtől a katedráig a közösség szolgálatában - Egy szubjektív élettörténet társadalomkutatási metszetei	41
Szuromi Tímea: Történelem, történetem Békés megyében akkor és most - avagy mi történt az elmúlt két évtizedben	55
Szekeres Rudolf: A vendéglátás múltja, jelene, jövője	63
Surmann Zoltán: Iránymutató kéz	69
Niedzielsky Katalin: Az iskolák változnak, de a tudás örök.....	73
Tóth G. Ildikó: A nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus/tanár lehetséges támogató szerepe a többnyelvű cigány gyermekek magyar nyelvi fejlesztésében	79
Rektori köszöntő	89
Köszönőlevél	91
Révészné Papp Klára lektori véleménye A „Tavaszi szél vizet áraszt...” konferenciakötetről	93
A konferencia és az ünneplés képei	97

BEVEZETŐ

„Tavaszi szél vizet áraszt...” E gondolat nem csupán egy moldvai-csángó népdal, hanem egy rendkívül szép kezdeményezés mottója is. Micheller Magdolna professzor emerita asszony elhatározta, hogy bemutatja azokat az értékeket a nagyközönség számára, melyek jó példát képviselnek. A tavasz az újjászületés, a megújulás is egyben. A víz a termékenység, az élet maga. A Viharsarokban az értékek, az élet megmentéséért, a minőségi életért sokkal többet kell dolgozni, harcolni, mint szerencsésebb történelmi fejlődésű térségekben. Úgy vélem, hogy minden kezdeményezést érdemes támogatni és energiát áldozni, mely erőt és ezáltal nyilvánosságot ad az új gondolatoknak, ötleteknek, elképzeléseknek. E kötet tisztelet az elmúlt 75 évnek, a megszállottságnak, harcosságnak, és a rengeteg munkának a jövő generációiért. A kötet szerzői más-más értékéért tisztelik Micheller tanárnőt, de egy gondolat közös bennük: elismerik azt a kitartást, melyet a fiatalokért, a fiatalok támogatásáért folytat évtizedeken át. Mászlony pusztáról (ma Újdombóvár) indulva bejárta Tolnát-Baranyát, Szegedet és végül Békéscsabán segítette és segíti a legtöbb fiatal és kevésbé fiatal karrierjében.

E kötet esszenciája azoknak a munkáknak, melyet a szerzők fogalmaztak meg az évforduló tiszteletére. Megtalálható benne visszaemlékezés, életút elemzés, gondolatok a népi mozgalomtól az oktatási színterekig és sok-sok emlék egy kiemelkedő pedagógus méltó pályafutásáról.

Szívesen ajánlom pályatársaknak, tanítványoknak és mindazon olvasóknak, akik ezért a szép és értékes térségért tenni szeretnének!

Békéscsba, 2020.12.18.

Malatyinszki Szilárd

ÁRPÁSI ZOLTÁN

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Ünneplő közönség!

Tisztelt Tanárnő!

Kedves Magdi!

Szeretettel köszöntök mindenkit a Gál Ferenc Egyetem Gazdasági Karon megrendezett ünnepi konferencián. Mivel a rendezvény apropója sem szokványos, így engedtessek meg nekem, hogy ez a köszöntő is a szokásostól eltérő legyen. A magasan szárnyaló tudományos megállapítások helyett inkább személyes gondolatokat osztanék meg a tisztelt hallgatósággal.

Az imént hallhattunk egy részletet a 'Tavaszi szél vizet áraszt' című népdalból. Számomra ez a mű többszörösen kedves és mondhatni ünnepélyes. Először is ez volt az a dal, amit kislányom 5 évesen először tanult meg zongorázni, másodszor is ez a dal volt az, amit Freddie Mercury, a Queen énekese hetvenezer rajongó előtt énekelt a Népstadionban, 1986-ban. És végül, de nem utolsósorban ez a dal lett a névadója Micheller Magdolna professzorasszony születésnapjára évfordulós ünnepi konferenciájának, amit már második alkalommal rendezhetünk meg a Gazdasági Karon!

Az ünnepi alkalom tehát ünnepi köszöntőt kíván. Ilyenkor mindig van az embernek ideje arra, hogy megálljon és egy kicsit elgondolkozzon. Elemezze, összesítse a múlt történéseit és bizakodva tekintsen a jövő felé. A múlt kapcsán arról érdemes szót ejtenem, hogy miként ismertem meg a Tanárnőt! És ennek apropóján tartom most kezemben a „Zöld Újságot”, azaz a Tessedik Naplót! Ez volt ugyanis az a lap, amely megismertetett az ünnepelel. Talán a sors furcsa fíntorának is tekinthetjük, hogy

újságíró családból származva pont az újságírás lesz a közvetítő egy gazdasági karon, de bizony igaz lehet a mondás: Mindenkinek sorsa van!

Azok kedvéért, akik nem tudnák, az egykori Tessedik Sámuel Főiskolának volt egy híreket, aktualitásokat bemutató újságja, amelyhez havi rendszerességgel gyűjtötte a szerkesztőbizottság a karok híreit, Szarvasról, Gyuláról és Békéscsabáról. Ennek a bizottságnak volt a vezetője akkoriban Micheller Magdolna.

Én 2007 januárjában kerültem a Tessedik Főiskolára és újoncként mit sem tudtam még a kiadványokról, rendezvényekről, szokásokról és bizottságokról. Igazából az akkori kollégákat sem ismertem, igaz persze az is, hogy a nagyobb hallgatói létszámhoz mérten lényegesen többen is voltak. Új munkahelyen kicsit mindig elveszve érzi magát eleinte az ember, ezért is lepődtem meg, amikor az intézeti titkárnő jelezte felém, hogy Micheller Magdolna Tanárnő látni szeretne. Annyit tudtam róla, hogy az irodája a Dékáni Hivatal folyosóján található, főiskolai tanár és nagyon határozott hangon igazgatja a rá bízott dolgokat. „Vajon mit akarahat?” – gondoltam magamban az emeleti kis irodámban ülve. Örömteli izgatottsággal indultam meg az irodája felé. Bekopogtam és az erőteljes „Tessék!” elhangzása után beléptem az ajtón. Rögtön közölte is velem a Tanárnő, hogy üljek le, nehogy elvigyem az álmát. Mint utólag kiderült ez egyfajta szavajárása is volt az ajtóban ácsorgók leültetésére. Lehupantam tehát a plüss borítású karosszékekbe és figyelmemet rá irányítottam. Először is elmondta, mennyire örül, hogy kollégájaként köszönthet a Karon és természetesen arról is szó volt, hogy családom sem ismeretlen előtte. Éppen ennek apropóján vagyok itt, tudniillik van egy Tessedik Napló nevű újság, amihez szerkesztőbizottsági tagot keres és rám gondolt. Én persze mindig is szerettem a kihívásokat és mindig is volt egy hiányérzet bennem, hogy nem a sajtós pálya felé fordult az életem. Ez a feladat mindkét igényemet kielégítette és természetesen örömmel vállaltam a megtisztelő feladatot. Utólag visszagondolva valószínűleg sok minden máshogy alakult volna, ha akkor nemet mondok a felkérésre. De nem így lett. Innentől kezdve heti-kétheti rendszerességgel egyeztettünk a megjelenő cikkekről, tudósításokról. Idővel sajnos anyagi okok miatt az újság megszűnt, az online megjelenés ötletét már nem támogetta a bizottság. Így aztán túlléptünk a sajtós feladatokon és tovább

dolgoztunk a kari kiadványokon. Rendszeresen kiadtuk a Körös Tanulmányok és a Perspective/Kitekintés nevű periodikákat. Minden novemberben megrendeztük a Tudomány Ünnepe alkalmából szervezett konferenciánkat és nem volt egyetlen Közéleti Szalon sem, amelyet kihagytam volna. És nem azért mert kellett menni, hanem mert Magdi mindig érdekes témákat és előadókat talált ki. Ezen kívül rengeteget egyeztetünk a doktori disszertációmát illetően is, számos hasznos tanácssal látott el a Tanárnő, amelyek értékére váltak a dolgozatomnak. Arra külön büszke vagyok, hogy sok évnyi kihagyás után pont az én műhelyvitám volt az, amit a Karon rendeztek meg.

Később, ahogy aztán a sors egyre felfele sodort a ranglétrán már kicsit más szemszögből nézve ismét beláttam, hogy ha esemény, rendezvény szervezésére van szükség, vagy akár csak társadalmi kapcsolatok terén képviselni kell a kart a városban, a Tanárnőre mindig lehet számítani. Bizton állíthatom, hogy az elmúlt évtized nem lett volna ennyire színes és tudományos tevékenységben gazdag, ha ő nem ezzel a mentalitással áll hozzá a feladatokhoz. Nem ismer lehetetlent és szívós elszántsággal viszi végig, amit megálmodott. Abban is biztos vagyok, hogy én sem így állnék most itt értékes tanácsai és gondolatai nélkül. Ezekben az időkben én is sokat tanultam tőled Magdi és jó tanárként mindig azt tartottad fontosnak, hogy továbbadd azt a tapasztalatot és tudást, amit megéltél és megtanultál! Köszönet érte!

Végezetül Tanárnő, kívánok erőt és jó egészséget és szeretnék megkérni, hogy veled együtt hadd nyithassam meg én a harmadik, negyedik és ötödik Tavaszi szél vizet áraszt konferenciádat!

Isten éltessen sokáig!

MICHELLER MAGDOLNA

A GERGELY-NAP MAI ÜZENETE

Feltehetően többségünk részére ismert tény, hogy a Gergely-nap, március 12., a jeles napok egyike. A nevét a középkor egyik híres pápájáról, Gergelyről kapta, aki 1572-1585 között töltötte be a katolikus egyház első székét, mondhatni trónnak is. Az idézett személyiségről nevezték el a katolikus templomokban, gyakran nem csak misén, hanem koncertek formájában is orgonálják a gregoriánt.

XIII. Gergely pápa nevéhez fűzik a naptár reformját /1582./ is, mely szerint a februárba minden negyedik évben beiktatott szökőnappal lett teljes az év. A megreformált évben helyükre kerültek az állandó napon jelölt ünnepek is. Ezt a módosítást az ortodox keresztények nem fogadták el. Ugyanakkor lehet tudni, hogy pl. a Békés megyei Battonyán a karácsonyt kétszer ünneplik meg a családi hagyománytól függően.

Március 12-én kezdődik a tavasz, többnyire szeles, de már napos időszakokkal. A protestáns neveléstörténetből tudjuk, hogy ezen a napon oktatási szünetet kaptak a diákok. Így pl: a Debreceni Kollégiumból hazamentek (gyakran gyalog, néha lóháton) mondjuk a hódmezővásárhelyi filiába népszerűsíteni a kollégiumot. Majd ezt követően ki-ki hazament és a visszaútra liszt, cukor, mák, dió kerülhetett a vándortarisznyába. Az ajándékba kapott élelem a nagy kollégiumi menza konyhájában került feldolgozásra.

Ugyancsak a neveléstörténetről, valamint az idősebb néptanítók ki-előadásaiból tudjuk (e sorok írója pl.: amikor Ancsin Pálné Erzsike néni-től hallotta először sok-sok évvel ezelőtt), hogy a Dél-Alföldön, itt Békés megyében is március 12-t a tanítók napjának tekintették. Ezen a napon elsősorban a levágott hízóból készült kóstolót illet vinni a tanító úrnak. A család anyagi helyzetétől függően hurka, kolbász, tepertő került

a szakajtóruhával letakart tányérba. Ez a szokás a Dél-Dunántúlon is élt, pl. Tolna megyében a pusztai kisiskola „tanító-pajtásának” is vittek kószolót az iskolások. A megszólítás az 50-es évek „hóbortja” volt. Persze tegező formát az iskola falain túl nem használták. A bigott katolikusok dicsértessékekkel köszöntek, a tradicionális családok fiai, lányai pedig csókolommal, később jónapottal üdvözölték a tanító bácsit.

A Gergely napon, ahogy az e napon gyakran elhangzó szép népdalunk közvetíti „a tavaszi szél vizet áraszt”. Énekelték ezt a fiúk lánykérés gyanánt is, hogy tudniillik minden madár társat választ, virágom, virágom. Hogy Te engemet, én tégedet virágom, virágom a fiú bizonytalanságát jelzi, hogy mint tudjuk a kislány dönt elsőként, ettől függ a fiú válasza, talán ma is.

E sorok közvetítője saját családi, sőt egyéni életében is jeles napnak véli március 12-t. Ezen a napon, 1945. március 12-én este 8 óra körül született a bábaasszony felügyelete mellett, a család nagy örömeire kislány. Így persze nem lehetett Gergely a neve. A viszonylag módos pusztai parasztcsaládban egy tízéves kisfiú volt már, ő is márciusban született, József napon, ezért lett ez a keresztnéve. Úgy vélték az akkori hagyományok szerint, hogy buta lesz, ha „elveszik” a nevét.

Az az év nagyon siralmas volt az ország, sőt a Dunántúl számára különösen, ahol 1945 telén, tavaszán még ropogtak a fegyverek, Székesfehérvár kétszer cserélt „gazdát”, hol német, hol szovjet-országi felügyelettel. Így azután a pusztától öt kilométerre lévő kisvárosi katolikus templomba kocsival, lóval vitték megkeresztelni az idézett újszülöttet, Magdolna lett a neve.

A kislány iskolásként a legjobbak közé számított, nemcsak a pusztai félig osztott kisiskolában, hanem a kisvárosi tanítóképző intézetben is. A főiskolai, egyetemi továbbtanuláshoz a kitűnő érettségi sokat segített. Talán még nem is kell hozzátenni, hogy ez a kislány e sorok írója volt. Azt látta az anyai és apai családban is, hogy a földből meg lehet élni, de ugyanakkor azt bőven érezte, hogy a parasztvilágban, a nők helyzete összetettebb, s persze nehezebb is, mint a férfiaké. A nők nemcsak gyereket neveltek, kenyeret sütöttek, tehenet fejtek, hanem még mostak, vasaltak, főztek is. Magam ezt a sorsot nem szerettem volna megélni, ezért tanultam az egyetem 5 éve alatt is, s lettem tanár. Erdei Ferencről idézve

„gyűlölöm a paraszt sorsot, de tisztellem az embert, aki paraszt”, Napjainkban furcsa szokás a bunkó embert parasztnak nevezni, igen helytelenül, ugyanis a paraszt ember igen sokat tud, nem bunkó.

Tudom, magam is gyakran érzékelem, hogy magam is paraszt maradtam, de azt is elmondhatom, nem a földből élek, hanem a tudásomból, ezért vagyok évtizedek óta tanár a felsőoktatásban. Ma is szeretem az okos, rugalmas, fiúkat, lányokat. Élvezettel beszélgetek velük, mesélek (előadok) nekik.

Hát a fentiekre visszautalva nekem március 12, a Gergely-nap a fenti-eket is jelenti, örömömre.

REZÜMÉ

A szerző a Gergely-nap egyháztörténeti, neveléstörténeti szerepét vizsgálja. A leírásban kitér a paraszti világra, benne a nők helyzetére. Befejezésében a saját tanári múltját és jelenét is felvillantja.

ABSTRACT

The author outlines the role of Gregorian Day in church history and the history of education. The paper describes the peasant world, including the situation of women as well. The conclusion also recalls the author's own past and present as a teacher.

- Jankovics Marcell : Jellkép-kalendárium, CsokonaiK. 1997. 82-83.old.
- Hoppál Mihály - Jankovics Marcell - Nagy András - Szemadám György: Jellképtár, Helikon K. 2010. 112-113.old.
- Erdei Ferenc: Parasztok, Akadémia K. 1973. 201, 212.old.

VIRÁG-HORVÁTH ERZSÉBET

A NÉPI ÍRÓMOZGALOM

/reflexiók/

„ütköző határán” (S.I.)

1. A népi írómozgalom az 1920-as évektől kibontakozó ideológiai, irodalmi és politikai mozgalom volt, melynek irodalomkritikai reflexiói irodalomtörténeti gondolkodásunk megújulását készítették elő (Borbándi 1989; Papp 2012).

A mozgalom történeti háttérét az első világháborút követő válságkorszak nemzeti traumáinak elmélyülése és feldolgozatlansága, a különböző eszmei irányzatok kiútkereső kísérletei jellemezték. E válságtudat tanúja és értelmezője Németh László is, aki egyszemélyes folyóiratában, a Tanúban (1932-37) írja: „Folyóíratom ihletője e kor igazi múzsája: a szorongó tájékozatlanság. Hajótöröttek vagyunk, akik a csillagokat nézik, s a partot keresik abban a hitben, hogy van part, s a csillagok vezetnek.” (id. Grezsa E. 1990). E helyzetkép a korszak válságérzetét, a kiúttalanság metaforikus toposzát reprezentálja.

2. A népi írómozgalomban különböző ideológiai, politikai és esztétikai célok fonódtak össze. Az „új népi” irodalomnak is nevezett mozgalom kezdeteit Németh Lászlónak a Napkeletben megjelent Népiesség és népiesség (1928) című írásához kötik. A Napkelet ugyanakkor közzétett felhívásában a ’harmadik rend’, azaz a parasztság megszervezésére hív fel.

A parasztság sorstörténetének ábrázolása meghatározó irodalmi témává vált ebben az időszakban. (Pl. Erdélyi J.: Ibolyalevél, Világvégén; Kodolányi J.: Ormánsági novellák; Illyés Gy.: Nehéz föld; Tamási Á.: Lélekindulás; Sinka I.: Himnuszok Kelet Kapujában stb.).

A népi írómozgalom történetének tagolását több szempont együttesen határozta meg, ám az irodalomtörténetiség háttérében politikai-ideológiai

motivációkat és szándékokat tételezhetünk fel, melyeket a korszakolás történelmi jellegű időpontjai is jeleznek. (Borbándi 1989; Papp 2012):

I. 1920-as évek – 1938

II. 1938-1945

III. 1945-1956

IV. 1957- napjainkig

A népi írómozgalom kezdete s a kibontakozás első szakasza nagyrészt Gulyás Pál, Juhász Géza, Erdélyi József, Illyés Gyula, Kodolányi János, Németh László, Szabó Lőrinc, Szabó Pál, Veres Péter, Sinka István és Darvas József személyéhez köthető. Az 1930-as években egymás után jelennek meg népi szellemiségű művek és folyóiratok, melyek a mozgalom irodalmi és irodalompolitikai kibontakozását jelzik (pl. Illyés Gy.: Három öreg, Hősökről beszélek; Sinka I.: Vád, Pásztorének; Németh L.: Tanú, Debreceni Káté, Válasz, Kelet Népe stb.).

A meghatározó kohéziós és teoretikus szerepet mindinkább Németh Lászlónak tulajdonítják, akit mozgalmatszervezőként és szellemi organizátorként minősítenek. Németh L. a valóságra reflektáló, történelmi és individuális kiutat kereső tudományos és egységteremtő szándékával korszakokon átívelő hatást gyakorol. Nézetrendszere kultúrantropológiai felfogásból eredeztethető eszmerendszer és gyakorlati program, melyben kultúra és társadalmi lét, tradíció és modernitás, irodalomesztétikai nézetek és nemzeti demokratikus tervek körvonalazódnak.

3. Eszmerendszerének alapja az az antropológiai erkölcsfogalom, melyben a szellemi és erkölcsi megújulás individuális és közösségi szinteken is érvényesülhet; melyben a nemzeti hagyományok s az európai értékek szintézise megtörténhet. Gondolatrendszerének központja a „példaember” mítosza; egy belső, lelki, szellemi és erkölcsi 'forradalomban' megszülető hős, aki egyúttal társadalmi-közösségi tevékenységet is folytat. A „példahősök” az önnevelés s a történelmi átalakulás „szigetein” valósíthatják meg a „Kert-Magyarország” utópiáját. Irodalmi hősei a minőségi eszme beteljesítői, akik a valóság kötöttségeiben, de a jövő vonzásában gyötrődnek, és erkölcsi értelemben útmutató szerepet töltenek be (pl. VII. Gergely, Galilei, Széchenyi, Husz János, II. József, A két Bolyai, Apáczai című drámáinak címszereplői).

A „minőségforradalom” teóriája olyan komplex rendszer, mely az emberi minőség humán reformját az egyéni és a társadalmi erkölcs szimbiózisával: irodalom és kultúra, kultúra és társadalom, társadalom és gazdaság reformjával valósulhat meg. (Németh 1992).

A „Kert-Magyarország” programja térhez, hithez, erkölchöz és életformához kötött metaforikus toposz, mely a közösségi minőségi létforma képének szerepét tölti be. A „Kert-Magyarország” utópisztikus képe a nemzeti polgárosodás Németh L.-féle útját fejezi ki, melyben az ökológiai gondolkodás és az „életreform” (Szirák 2007) programja szerint mint a „parasztszövetkezetek” társadalmi és gazdasági „szigete” jelenik meg. A „kert” a mitológiai aranykor szimbóluma is; antropológiai értelemben a fokozatos fejlődés reformkorszakának jellemzője.

A legmagasabb erkölcsi minőség Németh eszmerendszerében a humánum kiteljesedése, mely önmagunknak s a világnak való minőségi megfelelés mércéjének a szerepét tölthette volna be. (Sándor J. 1981). „Sok kis sziget kell – írja –, nemcsak írófélék közt, de lefelé, minden tájon és országban, amely mint egy-egy magára hagyott Magyarország, az egészet védi, s az egészet igyekszik kiteljesíteni. (Németh 1992). Olyan kisközségekből szerveződő társadalmat és államformációt („szigetköztesaság”) képzel el, amely képes az egyén és a közösség érdekeinek az összehangolódására. A „minőségforradalom” és „minőségiszocializmus” (marxizmus nélküli szocializmus) sajátosan magyar utópiáját építi tovább „harmadikutas” történelmi koncepciójában, illetve társadalomeszméinek vitatott nézetrendszerében. Ellentmondásossága abból fakadt, hogy egyaránt elutasította „Kelet” szocialistának nevezett diktatórikus, globalisztikus igényekkel fellépő állammodelljét, de a „Nyugat” kapitalista, érdek- és haszonelvű szélsőséges individualizmusát és globalista jellegét is. Bibó István szerint a kapitalizmus és a szocializmus világformációi közt mégis a népi mozgalom e „különutas” modellje vezethette volna ki az országot a történelmi „zsákutcából” (Bibó 1986).

Németh nézetrendszere a népi írómozgalom különböző irányzataira is különbözőképpen hatott. Féja G. hangsúlyozta e „történelmi fordulat” mielőbbi bekövetkezésének szükségességét. (Féja 1965:298). Sinka I. önreflexiója: „Nekem nem kell se a nyugati kapitalizmus, se a keleti szocializmus, mert mind a kettő odavaló, ahol termett. Így állok én

a jobb és a bal oldal között itt e tájon, tűz-víz ütköző határán... Ez volt és lesz a magyar nép európai rendeltetése...” – írja Sinka 1943-ban. A vitatott „mély”- és „hígmagyar” teória írói magatartásmodell és látásmód, magyarságszemlélet és világkép; Németh értékszemléletének összefoglalása. Úgy véli, hogy a „népi magyarságban” továbbélő „rég magyarság” értékeinek, kulturális és erkölcsi megújulásának forrása a minőségi lét feltétele.

A „mélymagyar” hordozza a nemzeti karaktervonásokat, melyeket pl. Berzsenyi D., Eötvös J., Kemény Zs., Ady E., Móricz Zs., Bartók B. testesíti meg számára; továbbá a népi írók különböző személyiségei, pl. Tamási Á., Erdélyi J., Illyés Gy., Szabó Lőrinc, Kodolányi J., Sinka I., Nyíró J., Cs. Szabó, Féja G., Gulyás P., Veres P. (Németh 1992). Németh felfogásában a „mélymagyar” mély európaiságot is jelent: „a mélymagyarság kulturális feltörésétől várjuk azt a forróbb, keletibb >>mély európaiságot<< , amellyel az európai művelődésbe nem mint Nyugatért rajongó balkániak, hanem mint új vért hozó >>közbeszólók<< kapcsolódhatnak bele” – írja Németh 1942-ben. A „mélymagyar”-ságtól reméli az ősi népi kultúra újjászületését, a nemzettudat erősödését, s egyúttal a parasztság politikai nemzetbe történő emelését is. A „hígmagyar”, az előbbiekkal szemben, az idegen kultúrák káros hatásait, a múlt- és történelem nélküli világkép veszélyét jelentheti. Később átértékeli e felfogását, s úgy véli, hogy a „mély”, azaz a népi, s a modern, azaz a „híg”, polgári kultúra szintézise szükséges feltétele történelmi fejlődésünknek. Úgy véli, hogy Európának is vissza kell találnia kultúrája gyökereihez, hagyományaihoz. Németh felismerése az, hogy a nemzeti tudat létezésének feltétele a hagyományosból táplálkozó kulturális kontinuitás fenntartása; ugyanakkor a nemzeti polgárosodás a modernitás értékeinek integrációját igényli (Kulcsár Szabó 1994).

Az 1930-as évek második felében a szintéziskísérletek továbbvitelére, egyetemesebb mondanivaló kifejezésére, emelkedettebb perspektíva felvállalására hívja fel a figyelmet. Ezekben az években bontakozik ki a falukutató mozgalom: szociográfiai művek sora jelzi a parasztvilág feltárására vállalkozó, kiutkereső irodalom elterjedését (l. Illyés Gy.: A puszták népe (1936); Erdei F.: Parasztok (1938), Darvas J.: A legnagyobb magyar falu (1937), Féja G.: Viharsarok (1937), Szabó Z.: A tardi helyzet (1938) stb. A Válasz című folyóirat irodalomszervezői feladatokat is ellátott ebben az időszakban.

1937.március 15-én alakult meg a Márciusi Front, melynek 12 pontos kiáltványa utalás 1848/49 örökségére s annak továbbvitelére. A Makó Kiáltvány (1938) a nemzeti polgárosodás reformtörekvéseit foglalta össze. A program nemzeti ,demokratikus, antifeudális és antikapitalista feladatokat, illetve szociális kérdések megoldásának kérdéseit politikai következtetésekkel együtt tartalmazta. (l. Pomogáts 1996).

A Fronton belüli politikai egység azonban nem jött létre, így a Front 1938-ban megszűnik. Lapja, a Válasz szerepét a Kelet Népe (1938) veszi át Féja G., Szabó P. és Móricz Zs. szerkesztésével.

4. Németh L. irodalomfelfogása olyan írói magatartásmodellen alapult, melyben világnézet, ars poetica és társadalmi közérzet szimbiózisa valósult meg. A tudomány és a művészet olyan korszerű integrációját vallja, melyben a személy- és társadalomformáló szerep együtt hathat.

A népi írómozgalom esztétikai felfogása azonban korántsem volt egységes szemléletű. Németh L. Népi író c. esszéjében fejti ki esztétikai nézeteinek történelmi kontextusát. A népi írómozgalom közép-európai státuszunkból fakadó egyedi sajátosság, írja, mely polgári fejlődésünk elakadásának (1849) majd megkésetttségének következménye. Irodalomesztétikai modelljében ezért a társadalmi elkötelezettség elsőbbségét vallja, vagyis az irodalomnak erkölcsnevelő, nemzettudatot erősítő, történelmi feladatokat is felvállaló szerepet kell betöltenie az esztétikai kritériumok minőségi érvényesítésével (Szabó D. 1929 és 1934; Németh L. 1934). E tradicionális, konzervatív, nemzeti irodalmi modellel szemben egy modern, polgári, az esztétizmus prioritását valló irodalmi modellt is felállítanak, mely biztosíthatja az irodalom autonómiáját. Úgy vélik, a társadalmi-politikai feladatokat a történelmileg kialakult nem művészeti rendszereknek kell ellátnia. A két irodalmi modell dogmája összefonódott az ún. népi és urbánus felfogással, melynek politikai, kulturális hatásai ma is érzékelhetők. (l. Németh L. Sznobok és parasztok, Népi-urbánus vita 1932-37; Szabó D. A magyar irodalom sajátos arca 1929,1934).

A konzervatív s a modern irodalmi modell azonban kölcsönösen hatott egymásra, esztétikai és szellemi integrációjuk szinte minden alkotót megértett. Féja G. ezért hangsúlyozhatta, hogy a nemzet irodalma olyan „sokhúrú hangszer”, melyben érvényesülhet egy magasabb szinten létrejövő összhang, olyan „irodalmi egység”, melyben helye van minden írói személyiségnek és törekvésnek is. (Féja 1965:302).

A „klasszikus modernség” e korszakában (Kulcsár Szabó 1984) a népi írómozgalom egyes alkotóinak esztétikája és szemlélete mindkét felfogás elemeivel gazdagodott, pl. Németh L. lélektani regénytípusában, esszéisztikus prózájában, továbbá a realiztikumot meghaladó expreszszionitásban; Móricz Zs. naturalisztikus felfogásában, a drámai próza alkalmazásában, Sinka I. avantgárd jellegű szürrealisztikus és expreszszionista lírájában. Sinka azonban mindkét modellvariáns esztétizmusán túllépve, mintegy saját esztétikát és stílust teremt. Azt írja: „... a felállított irodalmi szabályok között nem értem el, és nem férek el. Szűk az nekem és idegen. A nyelvezetem, a mondanivalóm számára kicsi a régi forma is, olyan sok és olyan nagy a hír, amit alulról hoztam, hogy semmiképpen nem fér el benne, tehát új formát teremtettem magamnak, amiben érvényesül a nyelv s a mondanivaló.” (Sinka 1943, 1989:446). Szabó Endre, Sinka népiségét elemezve állapítja meg, hogy „... a helyes út a népé..., a népből jött, ... a népben gyökerezik, ... csak akkor tűnhet el, ha megszűnik maga a nemzet, és kihalna a nép.” (Szabó E. 1942:513). A nemzet s a nép fogalmi azonosításával, mintegy a parasztnemzet megjelenésével a nemzet integratív, parasztpolgári fogalmát készíti elő. Esztétikum és mondanivaló kölcsönhatása hol egyik, hol másik tényező prioritását ’engedélyezi’ a népi írók esetében is.

Új műfajok születnek, illetve a klasszikus műfajok megújulása, egyénítése, szubjektivizálása is tapasztalható (pl. Sinka balladái, hosszúversei, mitologizálása, Móricz drámai novellái stb.).

Az irodalmi szociográfia új műfajként összekapcsolódott a falukutató mozgalommal. Ebben a műfajban integrálódott az irodalmi s a politikai népiesség és népiség. „Tudományos lelkiismerettel és felkészültséggel tanulmányozták a tényleges viszonyokat, de mondanivalójukat irodalmi eszközökkel, irodalmi szinten fejezték ki.”- írja Féja erről a nóvumnak számító, magyar sajátosságokat kifejező műfajról: „A falukutatás korszakos irodalmi mozgalom kezdetét jelentette – fejtegeti a továbbiakban Féja -, irodalmunk és történelmünk demokratikus újjáértése nemzeti kultúránk értékeit felszínre hozta, a társadalmat egészséges elmélkedésre készítette.” (Féja, 1965:279-281).

A népi írómozgalom posztromantikus attitűdjeiben a népsors felvállalása, a nemzeti kultúra iránti rajongás mitizálása, a történelmi fordulatokban való hit és elkötelezettség, a „népállam” utópiája, az egyéni

út szimbolizálása fejeződött ki. A hiperbolikus esztétikumok azonban valódi értékközvetítő szerepet is betölthettek. Féja a Sinka-sorsról írja: „Sinka, ott lenn, nem csupán szenvedni és szenvedve alkotni tanult meg. Hite szerint az évszázadok óta taposott mezei szegénységben találta meg az ember teljességét.” (Féja, 1965:402).

Bár a népi írómozgalomban különböző ideológiai, politikai és művészi célok fonódtak össze, azonban az irodalmat illetően közös alapnak tekinthető az elkötelezett, nemzeti küldetést teljesítő irodalmi modellkövetése. Cél volt a „népi irodalom tárgykörének, szemlélet- és ábrázolásmódjának, emberi közösségi felelősségtudatának olyasféle tágítása, hogy alkalmassá váljék a nemzeti irodalom szerepének a betöltésére” – írja Németh. (id. Grezsa, 1985:237).

5. Az 1930-as években kifejtett mozgalmi aktivitásban azonban már körvonalazódtak a válság jelei: a Márciusi Front széthullása, a bal- és jobbszárny, illetve a centrum szerveződése, mely az 1938-45 közti időszakban tovább tagolta a mozgalmat.

A balszárny résztvevői keresték a demokrácia, a nacionalizmus és a szocializmus közti kompromisszumokat s a munkásmozgalommal való kapcsolat lehetőségeit (pl. Ortutay, Veres, Erdei, Kovács I.). 1939-ben a megalakuló Parasztpárthoz közeledtek.

A jobbszárnyat a németellenesség s a kormánypártiság jellemezte (pl. Erdélyi, Sértő, Féja, Sinka). Azonban egyesek szélsőjobboldali lapokkal – gyakran anyagi okok miatt – szerződtek.

A centrum képviselői (pl. Németh, Illyés) a nemzeti hagyományokra épülő demokratikus jövőt reformok útján képzelték el. Történelemformáló erőnek a parasztságot tartották.

A népi írómozgalom egységét megteremteni szándékozó kísérletek elhalnak, a Kelet Népe passzivitásra kényszerül Móricz szerkesztése idején; az Új Szellemi Egységfront létrejöttét a népiek és az urbánusok is elutasítják. (N. Horváth 2007).

Az 1945-56 közti időszakban a mozgalom egyes résztvevői börtönbe kerülnek „háborús bűneikért” (pl. Erdélyi, Matolcsy) (Magyar Irodalmi Lexikon, 1965:360), mások kiszorulnak az irodalmi életből s a közéletből is (pl. Féja, Kodolányi, Sinka). A mozgalom résztvevőinek többsége a Nemzeti Parasztpárthoz közeledik. Németh 1945-től, Illyés 1946-tól, Szabó P. és Veres P. 1948-tól nem vállalt politikai szerepet. Erdei

és Darvas beilleszkedik a politikai rendszerbe. A hatalom megosztotta és elszigetelte a népi írómozgalmat. A fordulat (1948) évétől a büntetés, a kirekesztés, a visszavonulás és a beilleszkedés jellemezte a népi írómozgalom résztvevőit.

Az 1953-56 közti időszakot a népi írómozgalom utóéletének tartják, bár ebben az időszakban is jelentős szépirodalmi alkotások jelennek meg (pl. Németh L.: Égető Eszter, Tamási Á.: Bölcső és bagoly, Kodolányi J.: Élték, ahogy tudtak, Veres P.: Rossz asszony, Sarkadi I.: Tanyasi dúvad, Szabó P.: Hajdú Klári stb.). A költészet is gazdagodik, pl. Illyés Gy.: Bartók, Egy mondat a zsarnokságról, Simon I.: Nem elég, Juhász F.: Tékozló ország, Nagy L.: Gyöngyszoknya, Csoóri S.: Felröppen a madár című műveivel.

1956. október 31-én a Nemzeti Parasztpárt Petőfi Párt néven újjáalakul; irányító testülete a népi írókból kerül ki (Féja, Illyés, Keresztúry, Tami, Veres, Kodolányi, Németh, Remenyik, Sinka, Szabó Lőrinc, Szabó Pál. Titkár: Püski Sándor). A forradalom aktivizálja a népi írómozgalmat.

Az 1957-től napjainkig tartó időszakban megalakul az Írószövetség (1959). Rehabilitálják a népi írók többségét. A Kádár-kormányval szemben azonban a népi írók nagy része ellenzéki magatartást tanúsít. A konszolidációval azonban megbékélnek; publikálási lehetőséget nyernek.

A népi írómozgalom eszmei és esztétikai értékei ma is hatnak, amit bizonyít a kortárs népi szellemi irodalom gazdagsága és sokszínűsége (pl. 1960-as évektől: Csukás I., Hervai G., Ágh I., Bella I., Buda F., Ratkó J.; az 1970-es évektől pl. Utassy J., Szepesi A., Veress M., Nagy G., Bari K., Petri Gy., Oravecz I., Döbrentei K.). Pomogáts 1981, 1996).

6. A népi írómozgalom reflexiói és interpretációi a mozgalom összetett, differenciált jellegét, különböző eszmei és esztétikai tendenciáit jelezték. Nemcsak Németh László megítélésére, de a mozgalom egészére is igaz az az állítás, hogy politikai szerepvállalása miatt a jobb- és baloldali mozgalmak közti politikai térben helyezték el: „ütköző határán”.

Megítélése is ellentmondásosan alakult, egy-egy elemét kiragadva, aktuálpolitikai szempontoknak esett áldozatul. A Révai-féle értékelés (1938) elismeri politikai, irodalmi, szellemi értékeit, demokratikus követeléseit; bírálja esetenkénti megengedő magatartását bizonyos nyugat-európai fasisztoid törekvések kapcsán. Lukács György, Népi írók mérlegen (1946) és A népi irodalom múltja és jelene (1947) című írásaiban kiemeli

a parasztság demokratikus követeléseinek képviselőjét; figyelemre méltónak találja a harmadikutas koncepciót, továbbá irodalmi és szociográfiai tevékenységüket. Az MSZMP Központi Bizottsága a népi írókról szóló állásfoglalásában (1958) szépirodalmi tevékenységükben kifejezésre jutó politikai mozgalmat mérlegeli: a szocializmussal telített harmadikutas koncepciót, melyet a „külön magyar út” hamis illúziójának tartottak. Ugyanakkor elismerik, hogy e koncepció töltött be egységesítő szerepet a mozgalomban. Elismerik demokratikus, nemzeti törekvéseiket, az irodalom s a politika összefonódását, az „írástudók” felelősségét. Megállapítják eszmei és esztétikai kétarcúságukat; egyrészt ösztönösség, irracionális, a magyar sors mitizálása, a hősi és tragikus végzettudat jellemezte, másrészt a realizmus megújítása, a hitelesség, igazságkeresés és a valóságigény. Modern szociográfiájuk társadalmi és nemzeti önismeretre nevelt. A parasztság képviselőjét irodalmi eszközökkel teremtték meg.

Az irodalomtörténet-írás a magyar irodalom sajátos, a nyugat-európai fejlődéshez képest kivételes képződményének tartja a népi írómozgalmat, amely önálló ideológiát és irodalmi áramlatot teremtt. Korszerű céljaihoz azonban utópisztikus elképzelések is társultak.

A kortárs kritika kiemeli a társadalmi, nemzeti feladatok megszólaltatását; esztétikai-nemzeti-erkölcsi küldetését. Elismeri a nemzeti kultúra hagyományainak felkutatását, esztétikai és etikai értékeinek megújítását, a nemzeti irodalomba történő integrálását. Azonban van olyan mértékadó felfogás is, mely a népi irányzat kollektivistikus eszmeiségét, a félfeudális életforma korszerűsítését s a népi művelődés reformtörekvéseit méltatja. (Kulcsár Szabó 1994). A népi írómozgalom meghatározó személyisége, Móricz Zsigmond írja: „Én új megújítást, új erőket, új tehetségeknek fellobbanását várom...” (Féja id. 1965, 300-312). „A paraszti irodalom célja – írja Sinka-, csak egy lehet: belenőni a magyar irodalomba, hogy új színekkel gazdagítsa annak fényeit...” (Féja id. 1965, 300-312).

A népi irodalom e korszaka ma már integráns része az egyetemes magyar irodalomnak. Humán és esztétikai értékei, erkölcsi alapú világfelfogása számunkra is iránymutató értékszemléletet jelent.

Az „új reformkort” felvállaló népi írómozgalom, ha nem is tudta kiteljesíteni 1848/49 örökségét, de megkísérelte a nemzeti, demokratikus polgári fejlődés alternatíváját nyújtani.

Németh László az egyéni s a közösségi létforma kibékítésére tesz kísérletet akkor, amikor azt vallja, hogy individuális léthez is csak annak van joga, aki közösségi létformában is részesül; ami egyúttal azt is jelenti, hogy elfogadja a közösségi etika alapjait akkor, ha egyúttal az individuális lét sem sérül.

A népi írómozgalom korszerű értékelése ma sem zárult le. Számunkra a népi írómozgalom olyan értékegyüttes, melyben a tradicionális s a modern lét problematikája egyszerre van jelen „ütköző határán”.

FORRÁSOK

- Bibó István: Válogatott tanulmányok 1945-1949. Második kötet. Budapest: Magvető Könyvkiadó, 1986.
- Borbándi Gyula: A magyar népi mozgalom története. New York: Püski, 1983.
- Borbándi Gyula: A magyar népi mozgalom. A harmadik reformnemzedék. Budapest: Püski, 1989.
- Féja Géza: Szabadcsapat. Életregény. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1965.
- Grezsa Ferenc: Németh László Tanú sorozata. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1990.
- Kulcsár Szabó Ernő: A magyar irodalom története (1945-1991). Budapest: Argumentum Kiadó, 1994.
- Kulcsár Szabó Ernő: Az új kritika dilemmái. Az irodalomértés helyzete az ezredvégen. Budapest: Balassi Kiadó, 1994.
- Magyar Irodalmi Lexikon. Második kötet. Főszerkesztő: Benedek Marcell. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1965.
- N. Horváth Béla: A népi-urbánus viták. 1934. Németh László: Sznobok és parasztok. In: A magyar irodalom története. Főszerkesztő: Szegedy-Maszák Mihály. Budapest: Gondolat Kiadó, 2007.
- Németh László: A minőség forradalma. II. III. IV. kötet. Budapest: Püski, 1992.

- Németh László: A minőség forradalma. Kisebbségben II. Politikai és irodalmi tanulmányok, vitairatok. Budapest: Püski, 1992.
- Papp István: A magyar népi mozgalom története 1920-1990. Budapest: Jaffa Kiadó, 2012.
- Pomogáts Béla: Politika és poétika. Tanulmányok a népi irodalomról. Miskolc: Felsőmagyarországi Kiadó, 1996.
- Sándor Iván: Németh László üdvtana tanulmányainak, drámáinak, önvallomásainak tükrében. Budapest: Gondolat Könyvkiadó, 1981.
- Sinka István: Két kő között. In: Kadocsa, merre vagy? Mezítláb a padban. Magyar Élet, 1943. június 20. Csíki Lapok (Csíkszereda)
- Szabó Dezső: A magyar irodalom sajátos arca. Budapest: Mátyás Kiadó, 1934.
- Szabó Endre: Sinka István népiességéről és népiségéről. In: Kadocsa merre vagy? Részlet és interpretáció Sinka beszédéből: Sinka a népi irodalomról. Marosvásárhely, 1942. június 11.
- Szirák Péter: Ember és lap. Megjelenik Németh László Tanú című folyóirata. In: A magyar irodalom története 1920-tól napjainkig. Főszerkesztő: Szegedy-Maszák Mihály. Budapest: Gondolat Kiadó, 2007.

REZÜMÉ

A dolgozat a népi írómozgalom szellemiségének, irodalomesztétikai gyakorlatának, társadalomtörténeti és kulturális szerepének reflexióit vizsgálja.

Megállapítja, hogy a 20. századi reformmozgalmak nagyrészt a népi írómozgalom formái és keretei közt bontakoztak ki. A modern polgári nemzettéválás új „reformkorszakát” hirdette meg. Előkészítette az irodalmi modellvariánsok integrációját, szociográfiai prózájuk feltárta a magyar valóság értékeit és válságának okait. A magyar líra és próza megújulását kezdeményezte. A népi írómozgalom „minőség” üzenete ma is példaként hat.

ABSTRACT

The paper examines the reflections on the spirituality, literary aesthetic practice, the social- historical and cultural role of the folk writers' movement.

It states that the reform movements of the 20th century largely unfolded within the forms and frameworks of the folk writers' movement. It proclaimed a new „era of reform” of turning into a modern civil nation. It prepared the integration of literary model variants, and their sociographic prose revealed the values of Hungarian reality and the causes of its crisis. It initiated the renewal of Hungarian lyrical poetry and prose. The message of the folk writers' movement, stressing “quality”, serves as an example still today.

TÁBOR ISTVÁNNÉ

A FELNŐTTKÉPZÉSRŐL, AZ „EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS”-RÓL

Születésünk pillanatától, halálunkig tanulunk. Mindig! Minden percben, órában, napban és sok-sok évben.

Ezek a tanulási folyamatok életünkhöz, családi- és társadalmi környezetünkhöz, választott szakmánkhoz, hivatásunkhoz kapcsolódnak. Formáiban, szervezettségében, módszereiben más és másféle módon.

A nem formalizált felnőttképzés egyidős a történelmünkkel.

Első királyunk, Szent István törvényben biztosította a hittérítést, ami felfogható a felnőttképzés „ősének” is. A falvak lakosait kötelezte, hogy a pap szavait követve nevelődjenek.

A Biblia, mint hitéleti „kötelező olvasmány”, az emberek életének részévé vált. Tanításai beépültek a szokások világába és az emberek életvezetésében „reguláló”, szabályozó szerepet játszottak.

Hosszú ideig csak a vallási célú tanítások jellemezték a felnőttképzést.

A népművelő mozgalmak már a 13.század végén is fellelhetők voltak, de csak a 19.században teljesedtek ki.

Hazánkban a népművelés reneszánszát élte 1825 és 1890 között. Ezt az időszakot nevezik sokan a „szervezett népművelés időszakának”. Nemcsak társadalmi, technikai, gazdasági fellendülés zajlott, hanem a kulturálódás is előtérbe került.

Fellendült a könyv- és folyóirat nyomtatás, sok helyen könyvtárakat is alapítottak. Kialakult a városi polgárság, életbe lépett a Ratio Educationis. Nőtt az iparosodás, megerősödtek a munkásmozgalmak. 1868-ban törvénybe iktatták a közoktatást.

A felnőttekre is kiterjesztették a vasárnapi iskolákat, az emberek közötti egyenlőtlenségek csökkentésére pedig olvasóköri, önképző körök, népfőiskolák jöttek létre.

Nyugodtan nevezhetjük ezt az időszakot a felnőttképzés valódi megindulásának. Türr István nevéhez fűződik az analfabétizmus felszámolásának kísérlete. Alapfokon írást, olvasást, számolást tanítottak, míg haladó tanfolyamokon természettant, történelmet, földrajzot, számtant oktattak.

Több, mint 100 ezer felnőtt vett részt eredményesen ezeken a képzéseken.

A „nagy robbanás”-t a felnőttoktatás magyarországi történetében a munkásmozgalmak idejére tehetjük. A 19. század utolsó éveiben létrejöttek a 3 éves „munkásgimnáziumok”

A paraszti lakosság körében a lemaradás és elszegényedés elleni küzdelem eredménye lett a szakmai képzések benépesülése.

A gazdatanfolyamokon - ahol aranykoszorús bizonyítványt szerezhettek a résztvevők - megismerkedtek a növénynemesítéssel, a növényvédelemmel, a műtrágyázással, az állatgondozással és az alapvető mezőgazdasági gépészettel. A nők is részt vehettek képzéseken. Korszerű háztartási ismereteket és szakmát is tanulhattak.

A két világháború közötti időszakban nagyon aktívan és gyarapodó számban működtek a népfőiskolák, az önképző munkásegyletek, az egyházi- és a felnőtt-művelő társaságok, a szakszervezeti szabadegyetemek, a munkásgimnáziumok. Ezek a „felnőtt-képzők” („felnőtt-nevelők”) nemcsak az adott társadalmi valóság kezelésére, nemcsak szakmai ismeretekre tanították meg a résztvevőket, hanem óriási szerepet játszottak az általános műveltség, a hagyományok és a kultúra terjesztésében is.

A második világháború után a felnőttképzés az iskolai rendszer keretei közé tagozódott. Több tízezren fejezték be az általános iskolát illetve szereztek szakmunkás-bizonyítványt a dolgozók iskolájának esti- vagy levelező tagozatán. A hetvenes - nyolcvanas években egyre erősebb lett az igény az érettségi megszerzésére, technikusminősítő elvégzésére és egyre többen jelentkeztek a felsőoktatási intézményekben esti és levelező tagozatokra.

Az emberi társadalmak fejlődését meghatározták és meghatározzák a változások. A változások „kényszere” szüli meg azokat az új információkat, eljárásokat, módszereket, szabályokat, melyek a változással együtt a haladást is meghatározzák.

Már a nyolcvanas évek közepén újraszerveződő népfőiskolai mozgalom előre vetítette, mintegy jelezte, hogy a gazdasági és társadalmi változásokkal, a modernizációval nem képes lépést tartani az iskolai és a mozgalmi keretek közé beékelte felnőttképzés.

A kilencvenes években történő változások, a rendszerváltás óriási feladatok elé állította a felnőttképzést is.

1990-92 között, nagyon rövid idő alatt egymás után zártak be a legnagyobb üzemek, gyárak, vállalatok. Az alkalmazottaknak nem volt lehetőségük az addigi tevékenységüket folytatni, így több, mint másfél millió ember vált önhibáján kívül munkanélkülivé.

Ennek a társadalmi méretű problémának a megoldása, a munkanélküliség csökkentése csakis a képzéssel és átképzéssel oldható meg, mondták a már tapasztalatot szerzett országok szakemberei.

A megoldás hogyanja több problémát is felvetett. A munkanélküliek jelentős része szociális hátrányokkal küszködött, alacsony iskolai végzettséggel rendelkezett, nem volt szakképzettsége. Nem volt intézményi háttér sem, hiszen a szakképző iskolák nem voltak felkészülve több tízezer ember képzésére. Nem volt kidolgozott módszer a felnőttek igényeihez, elvárásaihoz igazodó, egyénre szabott képzésekhez. Kérdéses volt a képzés személyre szóló állami támogatása is.

A megoldást részben a központi költségvetésű regionális munkaerő-fejlesztő és képző központok jelentették, melyek kanadai mintára jöttek létre. (1996-ig világbanki hitellel kilenc központ jött létre az ország területén.)

A képző központokban a munkaerő-piaci elvárásokhoz igazodva, a fejlesztésekre alapozva, gyorsan, rugalmasan lehetett szakképesítést nyújtó képzéseket lebonyolítani. Kanadai mintára, világbanki támogatással moduláris felépítésű tananyagokat dolgoztak ki, kompetenciaelvű képzési módszereket alkalmaztak. A képzési programok kidolgozásának alapja a „munkakörelemzés” volt (DACUM-módszerrel), mely lehetővé tette, hogy az ellátandó munkakörből, elvégzendő munkatevékenységből kiindulva határozzák meg a szakmai képzések programját. Ennek a fejlesztő tevékenységnek az eredményei a dokumentumbázisok, (szakmai modulfüzetek és tanári útmutatók) melyek a moduláris, kompetencia-centrikus képzések rendszerét megalapozták.

A 90-es években történő változások, az új kihívások, az új kompetenciaelvárások (számítástechnikai-, nyelvi készségek, vállalkozási ismeretek, stb.) felértékeltek a felnőttképzést. Új képzési igények merültek fel, melyekhez fizetőképes kereslet is járult. A képzési igények kielégítésére gazdasági társaságok jöttek létre (pl. nyelviskolák), melyek teljesen elkülönültek az iskolai rendszertől.

Ebben az időszakban a felnőttek oktatása helyett a tanulás, ezáltal az egyén került a programok középpontjába.

Amikor egy életciklusunkban szakmát, hivatást választunk, akkor az adott gazdasági-, társadalmi körülmények, technológiák, lehetőségek határozzák meg választásunkat. Ahogyan változik a technológia, a gazdasági-, társadalmi környezet, úgy kell pótolni, hozzáadni tudástárunkhoz (életkorunk előrehaladtával) az újabb és még újabb ismereteket.

Az egész életen át tartó tanulás gondolata, része az emberi civilizációnak, a kultúrának.

A 2000. október 30-án Brüsszelben megjelent „Memorandum az egész életen át tartó tanulásról” egy megkerülhetetlen program, mely új időszámítást vezetett be a felnőttoktatás, a felnőttképzés és a közösségi művelődés területén.

A Lifelong Learning (LLL) kardinális kérdése egész Európának. Az OECD definíciója szerint az LLL: „A tanulásnak ez a formája magában foglalja az egyéni és szociális fejlődés minden formáját és színhelyét – formálisan az iskolákban, a szakképzési, a felsőoktatási és a felnőttképzési intézményekben, illetve informálisan otthon, a munkahelyen és a közösségekben. Ez a megközelítés rendszerszintű; a mindenki által szükségelt tudással és készségekkel kapcsolatos elvárásokra fókuszál, az életkorra való tekintet nélkül. Kiemeli annak szükségességét, hogy a gyermekeket már korai életkorban fel kell készíteni az egész életen át tartó tanulásra, és erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy minden felnőtt (akár foglalkoztatott, akár nem), akinek szüksége van képzésre, megkapja a lehetőséget a tanulásra”

A tanulás kihívás. A tanulás, az új ismeretek szerzésének folyamata sokszor rögzös, nehéz, de valójában örömszerző folyamat. A megszerzett tudás birtokában megnő az önbecsülésünk, szakmai önbizalmunk és a társadalmi, környezeti, családi megbecsülésünk is. Ezek az örömszerző

pillanatok serkentenek azután a következő, egymás utáni tanulási utak bejárására.

Az életkori különbözőségek, a már megszerzett ismeretek tekintetében eltérő egyének, helyzetek, más és más módszereket kívánnak meg a tudás átadásának folyamatában.

A munkaerő-piaci elvárások, az általános műveltségen alapuló, idegen nyelvtudással, korszerű szakmai ismeretekkel rendelkező, a minőségi munkaerő iránti igény szükségessé tették a felnőttképzés rendszerének szabályozását.

Így született meg a 2001.évi CI. törvény, melynek célja, hogy egy-egy szabályozás keretében tegye lehetővé a képzésben a részt vevők fogyasztóvédelmét, a felnőttképzés rendszerének szabályozását és ellenőrizhetőségét, valamint keretjellegűen biztosítsa a felnőttképzés állami támogatási rendszerét.

2004-től törvénymódosítások történtek annak érdekében, hogy a felnőttképzés hazai rendszere illeszkedjék az Európai Unió célkitűzéseéhez.

A törvény tartalmazza az általános rendelkezéseket, meghatározza a felnőttképzés irányítását és intézményrendszerét, rendelkezik a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásáról, a felnőttképzési intézmények ellenőrzéséről, a regionális képző központokról. Meghatározza a képzés tartalmi követelményeit, az intézmények akkreditációját, a Felnőttképzési Akkreditáló Testületet, a Szakmai tanácsadó testületet, az éves képzési tervet, a képzési program tartalmát és akkreditációját, a felnőttképzési szerződés tartalmát.

Rendelkezik a felnőttképzési támogatásokról, azok általános szabályairól, a normatív támogatásról, a foglalkoztatást elősegítő képzések támogatásáról, a saját munkavállalók képzésének támogatásáról, a felnőttképzés, valamint a felnőttképzés technikai feltételei fejlesztésének támogatásáról, a személyi jövedelemadó-kedvezményről, a statisztikai adat-nyilvántartásról és adat-szolgáltatásról.

Az értelmező rendelkezésekben egyértelműen pontosítja a fogalmakat. Záró rendelkezéseket és mellékleteket tartalmaz. Több kormányrendelet csatlakozik a törvényhez, melyekben pontosításra, részletes kifejtésre kerülnek a törvény egyes fejezetei.

A társadalmi, gazdasági kihívások, a változó környezet, a munkaerő-piaci elvárások, az OKJ változása, a képzési programok, a felnőttképző intézetek sokszínűsége szükségessé tette a felnőttképzési törvény átalakítását is.

„Annak érdekében, hogy a társadalom tagjai meg tudjanak felelni a gazdasági, kulturális és technológiai fejlődés kihívásainak, eredményesen kapcsolódhassanak be a munka világába, sikeresek lehessenek életük során, és a felnőttkori tanulás és képzés segítségével az életvitel minősége javulhasson, szükség van a szakmai, a nyelvi és a támogatott képzések szervezettségének növelésére, tartalmuk minőségének és megvalósításuk ellenőrzésének erősítésére. E célkitűzések elérése érdekében az Országgyűlés a következő törvényt alkotja: *

Megalkotásra került a 2013.évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről.

Az új törvény sok pozitív változást, pontosítást, rugalmasságot, néhol szigorítást tartalmaz az előző jogszabályhoz viszonyítva. A szakképzési törvényi változásokkal összhangban rendelkezik az új OKJ-ra épülve. A,B,C,D képzési körök kerülnek meghatározásra. Akkreditáció helyett a felnőttképző intézmények nyilvántartásba vétele történik, képzési programok szakértői minősítése, engedélyezési eljárás, bejelentési kötelezettség, programkövetelmények és azok alapján készített szakmai programok szakértői minősítése, nyelvi képzések, egyéb képzések, adatszolgáltatási kötelezettség, vagyoni biztosíték. Hangsúlyos szempont a minőségbiztosítás, melynek rendszeres, folyamatos ellenőrzéséről, a külső értékelésről kijelölt szervezet gondoskodik. A képzések engedélyezését helyszíni ellenőrzés alapján végzik (néhány kivétel), ahol a dokumentumok, a személyi-tárgyi feltételek, az előminősített képzési program, a minőségbiztosítás meglétét ellenőrzik.

Az intézményi működést és a képzések megvalósításának színvonalát folyamatos (legalább két évenkénti) szakértői ellenőrzések biztosítják.

Elég szigorúak az adatszolgáltatási, változás bejelentési határidők. Nagyon megterheli a képző intézeteket a túlzott adminisztráció, a sok párhuzamosság az elektronikus és a papír alapú dokumentáció vonatkozásában.

Napjainkban a felnőttképzés megújítása zajlik.

Az elmúlt évek felgyorsuló munkaerő-piaci folyamataira a felnőttképzés korábbi struktúrája csak korlátozott eredményességgel tudott reagálni, mely kihívások elé állította a rendszert.

- kínálatorientáltság, az elérhető képzési kínálat csak korlátozottan reflektált a munkaerő-piac valódi igényeire

- korábban a felnőttképzés folyamatszabályozott módon működött, a szabályozási hangsúly a képzés nyomon-követhetőségén, a képzési folyamat adminisztrációján és ellenőrzésén volt. A képzési teljesítményt célként kezelő koncepció ezzel szemben, az úgynevezett kimenetvezérelt képzési rendszer, mely megtartva a minőség biztosítása szempontjából legfontosabb folyamatszabályozási elemeket, elsősorban a kimeneti kompetenciákat írja elő, melyek megszerzését vizsgán bizonyíthatja a résztvevő, és amelyeket munkája során alkalmazhat.

- a felnőtt-képzők számára számos adminisztratív feladatot írtak elő a jogszabályok. Az intézmény engedélyezés, a képzési programok engedélyezése, a képzési adatszolgáltatás a felnőttképzési információs rendszerben (FIR), az OSAP statisztikai rendszerben történő adatrögzítés, a képzéshez kapcsolódó dokumentációs kötelezettség, a képzésben részt vevő személyek elégedettségének mérése

- nemzetközi összehasonlításban alacsony Magyarországon a felnőttképzésben résztvevők aránya a teljes népességén belül, annak ellenére, hogy 2010 óta a duplájára emelkedett. A balti államokban 30%-ot megközelíti a felnőttképzésben részt vevő személyek aránya, az EU átlaga 11% körül ingadozik, Magyarországon ez csak 6-7%. Növelni kell a résztvevők számát, hogy csökkenjen a betöltetlen álláshelyek száma.

- a belső képzések, melyeket a cégek a saját munkavállalóik számára tartanak, korábban nem, vagy csak korlátozottan jelentek meg a nyilvántartásban. A szakpolitikának nem volt érdemi rálátása ezekre a belső tudásátadási folyamatokra és azok eredményességére.

A kihívásokra sok újítás történt 2019-ben és 2020-ban a felnőttképzés jogszabályi és irányítási rendszerében.

- stratégiai jelentőségű intézkedés a képzések mérhetőségének biztosítása, a szak- és felnőttképzésben is kialakításra kerülő pályakövetési rendszerben.

- a felnőttképzés valós munkaerő-piaci keresletre reflektáljon, ezt szolgálja a munkaerő-piaci előrejelző rendszer megújítása.
- a felnőttképzők adminisztratív terheinek csökkentésével javulhat a képzők hatékonysága, a tevékenységük attraktivitása, növekedhet a képzési kínálat és a verseny.
- a felnőttképzésben részt vevő személyek számának növelése, új finanszírozási eszközök bevezetése (diákhitel, ösztöndíj)
- kimenetvezérelt felnőttképzési rendszer létrehozására mutat a képzőktől független akkreditált vizsgaközpontok létrehozása, ahol a képzésben részt vevő személy által megszerzett kompetenciákat mérik.

Megújult a jogi környezet.

- Megújításra került a 2013.évi LXXVII. törvény, összhangban a szakképzési törvénnyel.
- A törvényi részletszabályokat a 11/2020.(II.7.) Kormányrendelet tartalmazza
- Megjelent a szakképzésről szóló 2019.évi LXXX.tv., A törvény meghatározza a szakképzés rendszerét, mely alapszakmából – és annak képzési követelményeiben meghatározott egyes kompetenciákhoz kötötten – részsakmából, valamint szakmai képzésből áll. A részsakmára felkészítő szakmai oktatás és a képesítésre felkészítő szakmai képzés a felnőttképzési tevékenység folytatására engedéllyel rendelkező felnőttképző által is folytatható.
- A szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szól a 12/2020.(II.7.) Kormányrendelet, mely az akkreditált vizsgaközpontok szabályozását is tartalmazza.

Megváltozott a szakmastruktúra.

Az új törvény hatálya alatt szakmajegyzék jött létre.

- 171 szakképesítést kizárólag iskolarendszerben lehet oktatni
- 73 rész-szakképesítés iskolarendszeren kívül ((speciális) szakiskolában, műhelyiskolában is oktatható)
- 13 kulturális és művészeti szakképesítés
- 44 szakképesítés mellett megjelöltek 51 szakmairányt (korábban pl.: ráépülés)

Ezzel megváltoztak a felnőttképző intézményekben oktatható képzések is.

Felnőttképzők engedély alapján végezhetik:

- a részszakmára felkészítő szakmai oktatást, a képzési és kimeneti követelmények alapján. A képzés célja a szakképesítés, a vizsgáztatás akkreditált vizsgaközpontban történik.

- szakmai képzést (pl. szakosító képzések, ráépülések, speciális képzések, munkakörhöz kötött képzések) programkövetelmények alapján. A képzés célja önálló végzettségi szintet nem biztosító szakképesítés, a vizsgáztatás akkreditált vizsgaközpontban történik.

Felnőttképzők bejelentés alapján végezhetik:

- az egyéb képzést. Minden egyéb oktatást és képzést, mely a fktv. hatálya alá tartozik, de ha támogatott a képzés, akkor csak engedély alapján lehet végezni. Nincs kimeneti követelmény. A képzés célja önálló végzettségi szint és szakképzettség, szakképesítés nem szerorzhető.

Jelenleg is folyik a felnőttképzés megújításának folyamata, a végrehajtási rendeletek pontosítása, a felnőttképzési adatszolgáltatási rendszer (FAR) finomhangolása.

Ha visszatekintünk a felnőttképzésre, változási folyamataira az elmúlt évszázadokban, látjuk, hogy „ő” maga is az egész életen át tartó tanulási folyamatokon, szakaszokon, megújulásokon esett át. A tanulási eredmények pedig a folyamatosan bővülő, az adott technológiai, gazdasági, társadalmi változásokhoz igazodó szabályozások, törvények, végrehajtási rendeletek

A 70-es évektől kezdődően személyesen is résztvevője, alakítója voltam a felnőttképzés változásainak. A mai nap is aktívan érdeklődöm az új eredmények felől, tanulom a jogszabályi változásokat. Örülök, hogy egyre átláthatóbbá válik a felnőttképzés folyamata, egyszerűbbé az adatszolgáltatás, csökken a dokumentációk köre. Egységes, független vizsgaközpontokban történő vizsgáztatási rendszerrel korrekten mérhetővé válik a vizsgázó kompetencia készlete, megvalósul a vizsgázók esélyegyenlősége, javul a képzők minőségi munkája. Követhetőek lesznek a képzők eredményességi mutatói. Átláthatóbb lesz – az adatbázisok

összekapcsolása segítségével – például a felnőttképzési költségráfordítás és a támogatás megtérülése is.

Eleinte, ahogyan az már érzékelhető is, vannak kérdések, bizonytalanságok, félelmek de javaslatok, továbbfejlesztési ötletek is szép számmal segítik a szakemberek munkáját.

Több évtizedes szakképzési és hozzá kapcsolódó felnőttképzési tapasztalattal rendelkeztem már 2006-ban is, amikor egy rádiófelhívásban arról értesültem, hogy a Tessedik Sámuel Főiskola „Andragógus” képzést indít Békéscsabán, levelező tagozaton.

Úgy éreztem, ez egy kihagyhatatlan alkalom, hiszen tudományos alapokra helyezhetem az addig megszerzett ismereteimet.

Így váltam a főiskola hallgatójává, sok-sok fiatal tanulótársává.

Kissé kakukktojásnak éreztem magam ebben a 100 fő feletti nyüzsgő, az ország különböző részeiről idesereglett fiatal környezetében, de a közös kihívás eltörölte az éveket.

Nagyon sok csoportmunkában közösen tanultunk, segítettük egymást és a vizsgákon mindenkiért egyformán szurkoltunk.

A tanárok, előadók, csoportvezetők szavait lestük, jegyzeteltünk, olvastuk a szakmai- és ajánlott irodalmat és szorgalmasan készültünk az írásbeli és szóbeli számonkérésekre. Mindezt a napi munkavégzés, családi teendők mellett.

Kiváló, nagy tudású emberek készítettek fel bennünket a tudomány befogadására.

Így mondom: felkészítettek!

Hiszen a felnőttek képzése, oktatása nagyon bonyolult feladat. A képzés egyrészt a már meglévő tudás „sorbarendezése”, másrészt az új ismeretek átadása és nem utolsósorban az út megmutatása a tudomány befogadására, a későbbi ismeretszerzésre.

A Tessedik Sámuel Főiskolán eltöltött 3 év alatt minden tanárom, oktatóm, csoportvezetőm maximálisan teljesítette ezeket a feladatokat.

Volt egy tanárnő, akitől nagyon féltünk (én is!). Már az előadás megkezdése előtt bejött a terembe, ahol majdnem minden alkalommal „telt-ház” volt. Már az első órán „bemutatkozott”. Szigorú tekintet, katonás fegyelem, maximális elvárások. Közölte feltételeit, elvárásait és ehhez következetesen ragaszkodott a 3 év alatt.

Később, előadásait hallgatva, lazult ez a merevség és valóban alkotó munkát tudott végezni a hallgatókkal.

Művelődéstörténet I-II és Történeti és komparatív andragógia I-II tárgyak előadója volt.

Mindig óriási mennyiségű ajánlott szakirodalom volt a tárházában, ami megkönnyítette tudásunk bővítését és elmélyítését.

Csodáltuk, hogy jegyzetek nélkül órákat beszélt tudományról, történelemről, társadalmakról, „ősrégi” és mai eseményekről, oktatásról, képzésről, módszerekről, élő és eltávozott tudósokról, politikusokról, eseményekről, könyvekről, szakirodalomról, napi újságcikkekről és mindig pontosak voltak az idézett évszámok is.

„Nagy teljesítményű számítógép van a fejében”- mondták a fiatalok, holott a számítógéppel soha nem sikerült megbarátkoznia. Ő ma is mindent fejben „tárol” és kézzel ír!!

Az államvizsga után Szegeden folytattam egyetemi andragógiai tanulmányokat (MA)

Dr. Micheller Magdolna tanárnő (hiszen előzőleg róla írtam) ezután meghívott az MTA Szegedi Albizottsága Békés megyei Tagozatának Andragógia Szakcsoportjába.

A tanárnő hihetetlen lelkesedéssel és kitartással szervezte, irányította az évek folyamán (sőt! ma is) a tudományos, szakmai programokat, előadásokat és az ANYA-t, az Andragógusok Nyári Akadémiáját. Igazi szakmai közösséget épített.

Tudományos igény, szigorúság, következetesség, nagy precizitás, naprakészség jellemezte tevékenységét.

A szakdolgozatot Nála készítő hallgatók nagyfokú empátiáról, segítőkészségről, következetességről, támogató iránymutatásról beszéltek. A vizsgákon is segítőkész, elfogadó volt, partnerként tekintett a hallgatóra, akinek olykor még az ellenvéleményét is elfogadta, megvitatta.

Hallgatóit biztatta, segítette a Tudományos Diákköri tevékenységre, mintegy tréningelve, előkészítve Őket a szakdolgozat készítésére. Csodáltam azt az energiát és időmennyiséget, amit a tudományos környezetben kezdetben csetlő-botló hallgatók segítésére fordított. Már végzett hallgatóit sem tévesztette szem elől. Tudományos munkára serkentette őket és a publikálás lehetőségét is megteremtette számukra. Ez a „mecénási” szerep mind a mai napig jellemzi.

A „Tavaszi szél vizet áraszt” mottó - mely a születésnapjait (70-75-..-...-...) jellemzi, nagyon jól kifejezi tevékenységét, munkásságát.

Fúj, mint a tavaszi szél: Kitartóan, erősen, néha szélsőségesen, megmozgatva még a vizet is!

Vizet áraszt: A víz: maga a TUDOMÁNY! Így, csupa nagybetűvel, hiszen a hallgatóinak átadott „tudomány” által ontja, árasztja, terjeszti Békés megyében és az ország minden területén a TUDOMÁNY-t.

Kívánom, hogy csak fújjon, fújjon... ez a „Tavaszi szél” és ontsa, árassza a TUDOMÁNY-t mindannyiunk örömére és okulására!

Tartson még sokáig ez a Tőle eredő „Egész életen át való tanítás”, váljon a mi „Egész életen át tartó tanulásunk” részévé.

REZÜMÉ

Táborné Ibolya jelenleg önkéntes segítő a Gál Ferenc Egyetemen. A felnőttképzés lehetőségeinek felderítése területileg és országosan is tartozik feladatai, vállalásai körébe. A fenti közleménye útmutatónak is tekinthető a hozzá hasonló, ugyanakkor fiatalabb szakemberek számára.

ABSTRACT

Mrs. Ibolya Tábor is currently a volunteer assistant at Ferenc Gál University. Exploring the possibilities of adult education belongs to her tasks and commitments both territorially and nationwide as well. The above publication can also be regarded as a guide for younger professionals.

MALATYINSZKI SZILÁRD

A KERESKEDELEMTŐL A KATEDRÁIG A KÖZÖSSÉG SZOLGÁLATÁBAN - EGY SZUBJEKTÍV ÉLETTÖRTÉNET TÁRSADALOMKUTATÁSI METSZETEI

Bevezetés

Napjainkban az emberek élete alapvetően megváltozott. A személyes kapcsolatok – a vírushelyzet miatt is – átalakultak, zsúfoltabb, összetettebb lett az élet. Olyan mennyiségű információ vesz körül minket, ami a fókusz nélküli embert elbizonytalanítja. A 21. században határozott érték tudattal, értékorientációval kell rendelkezünk ahhoz, hogy kitűzzünk célokat és elérjük azt a célunkat, melyre vágyunk. Az egyensúlyhoz azonban nem csak célok és eredmények szükségesek, hanem az is, hogy mindezt anyagi, erkölcsi, magánéleti békében és elégedettséggel, egészséggel tudjuk elérni. Az igazán nagy művészet pedig az, ha a fentiek mellett tevékenységünket a társadalom is elismeri.

Jelen írás egy pályáivet, egy folyamatot mutat be egy olyan sajátos viharsarki környezetben, melyben a lehetőségek korlátozottak. A példáink, mintáink sokszor térségen kívül helyezkednek el, ezért fontos megbecsülnünk azokat, akik itt élnek közöttünk és tesznek kutatásokkal, munkájukkal, odafigyelésükkel. Szeretnénk bemutatni írásunkkal azt, hogy elkötelezettséggel, elszántsággal és sok-sok munkával lehetséges értéket képviselni és értéket teremteni Békés megyében is. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a sikeres emberek nem mindig jelennek meg a közösségi médiában és a televízióban. E sorok írója számos olyan segítő szakembert felsorakoztatni „karrierje” útján, akik szakmailag és emberileg is feddhetetlenek, de nem törekszenek a népszerűsége. Ők azok

a „névtelen” hősök, akik valójában építik a társadalmat, gazdaságot és országunkat.

Gondolataim bemutatják egy színes életút első fejezetét oktatási, szakmai és kutatói oldalról egyaránt. Nem törekszem teljességre, mégis metszetet kívánok adni az értelmiségivé válás folyamatáról, azokról a küzdelmekről, melyek szükségesek voltak ahhoz, hogy 2020. őszén egy egyetem intézményegységét vezethessem.

A kezdetek

Békéscsabán nőttem fel, mely város mindig egy kicsit kilógott a sorból. Megyei jogú városként mindig rivalizált Gyulával, mely polgári értékeivel, bíróságával, turisztikai attrakcióival mindig egy kicsit előrébb járt a megyeszékhelynél. Sajátos családi környezetben édesanyám pedagógusként középiskolában dolgozott, édesapám villanyszerelő végzettséggel karbantartóként szintén középiskolában. A munka szeretetét már korán megtanultam, hiszen édesapám félig „kalákában” építette fel házunkat és szüleim családi gazdaságot is fenntartottak. Kisgyermek koromban folyamatosan segítettem a fóliasátorban, kacsoltam a paradicsomot, szedtem, válogattam a paprikát, vagy éppen kergettem a lóbogarakat, krump-libogarakat. Természetes volt, hogy előkészítettük értékesítésre a termést és sokszor segítettem a piaci árulásban is. Kedvenc elfoglaltságom volt, hogy a lakótelepi élelmiszerboltok előtt virágot és salátát árultam a nyugdíjas nénikkel, akik rendre érdekes történeteket osztottak meg velem. E tevékenységem sajátos mellékhatása volt, hogy mindig volt egy kis megtakarított pénzem.

Általános iskolai tanulmányaimat szakácsként kívántam folytatni – hiszen így legalább mindig lesz mit enni... Ennek ellenére édesanyám ragaszkodott ahhoz, hogy érettségit szerezzek, de a felvételihez segítségre volt szükség, hiszen szerény eredményeimmel önmagában nem vettek volna fel középiskolába. A szakács, felszolgáló és cukrász szakmákban nem remkeltem túlságosan, de élveztem az iskola támogatásával megvalósuló bálakat és lakodalmakat, ahol kiváló gyakorlatot szereztem és megismertem az ÉLET-et. E mellett reklámújságokat és szórólapokat

hordtam hétvégeként a lakótelepen, bevételi forrást jelentett még a ceruzaelem és telefonkártya árulás is. Baráttal működtettük az iskolarádiót és sokszor elmentem vele diszkózni a helyi Fényesre, ahol hatalmas – esetenként 50 fős – közönséggel szórakoztunk.

A középiskolai életem alatt ismerkedtem meg egy multilevel-marketing vállalkozással. Tisztítószeret és kozmetikumokat árusítottak, de nem ez vonzott igazán benne, hanem a képzési rendszerük. Korábban nem tapasztaltam olyat, hogy kazettákon sikertörténeteket hallgathattam és tanulhattam. 16 évesen nem alapíthattam vállalkozást, így nagymamám nevére váltottam ki az igazolványt és egészen másfél évig ebben dolgoztam. Nem értem el nagy sikereket, jövedelmeket, de sokat tanultam az életéről. A mellett, hogy a vállalkozás megszűnése után még három hónapig tartott kifizetnem a fennmaradt köztartozásaimat sok-sok évet, évtizedet megspórolt az életemből. A mai napig megmaradt az önképzés képessége, a motiváció fontossága, az életvezetési képesség, a delegálás és a fókusz fontossága és még rengeteg terület, amit a mai napig használok életemben.

Érdekes volt középiskolai oktatóim motivációja, hiszen szakmai tanáraim támogattak, míg az osztályfőnököm nem javasolta a továbbtanulásomat édesanyámnak. Ő szerencsére bízott bennem és tudta, hogy későn érő típus vagyok. Talán igaza lett. Ugyan szerény érettségivel végeztem – történelemből kellett az elnök jóindulata a sikerhez – de mégis továbbtanultam. A helyi tanítóképzőben kaptam magasabb pontszámot a felvételi elbeszélgetésen, mint megérdemeltem volna. Szerencsém volt, mert fiúként segítettek – itt is – karrieremben. A legfőbb motivációm három pontban írható le: közel volt a főiskola, sok volt a csinos lány és diplomát adott.

Főiskolai és egyetemi évek

Soha nem gondoltam volna, hogy szerény érettségi után négyesnél jobb átlagot elérhetek a főiskolán. Lassan rájöttem, hogy a múltak nem mindig kell befolyásolnia a jövőt. Az első két félév után már 4,5-ös átlag alatt nem végeztem, sőt két félévet Köztársasági Elnöki Ösztöndíjjal végezhettem el. Testnevelés műveltségterületet választottam

bízva abban, hogy majd a középiskolai túlsúlyomat lemozgom. Élvezetem a mozgást, de korábban nem voltam kiemelkedő sportoló. Hallgatótársaim mind kiemelkedők voltak valamiben, én azonban csak később kezdtem el a rendszeres sportolást hosszútávfutással és triatlonnal.

A felsőoktatás hallgatói szempontból egy külön világ. Ott mindenki tiszta lappal indul – függetlenül attól, hogy milyen érettségi eredménye volt, vidéki vagy városi gyerek és mennyire volt a középpontban a középiskolában, gimnáziumban. Az első évben mindenki eldöntheti, hogy milyen akar lenni, milyen közösséghez szeretne tartozni. Lehet bulizós vagy magolós, stréber vagy laza. Eldöntheti az ember, hogy a hallgatói státusz és az ösztöndíj a fontos, vagy inkább mellette dolgozni jár árufeltöltőnek, üzletkötőnek, esetleg dinnyét szed szezonzban Medgyesegyházán.

A békéscsabai főiskola – akkori nevén Kőrösi Csoma Sándor Főiskola – tanító szakára akkor 114-en jártunk és tíznél alig többen testnevelés műveltségterületre. Vidéki, szerethető iskola volt, ahol még ismerték a kiemelkedő hallgatókat név szerint a tanáraink. A tekintélyt nem a bukások arányával mérték, hanem a személyiségük, módszereik „követelték” meg azt, hogy méltatlan volt felkészületlenül menni egy-egy vizsgára. Néhány tárgy kivételével nem is volt jelentős számú bukás. Igyekeztem elővizsgaként felvenni a tárgyakat, hogy minél hamarabb túl legyek rajtuk és ha sikertelen lenne, akkor legyen még idő. Szerencsére hamar végeztem a tárgyakkal. Az első vizsgaidőszakomat már karácsonyra befejeztem. Kölcsönkértem egy számítógépet – akkor még otthon nem volt nekünk – és azon megtanultam a tízujjas vakon gépírást, ami azóta is nagy segítségemre van kutatásaimban és egyéb munkáimban is.

A beadandó dolgozatok, az esszéfeladatok különös gondolkodásra készítetik az embert. Amikor ott vagy egyedül egy témával és egy üres papírlappal/monitorral, akkor megjelenik a felelősség azok iránt, akik olvasni fogják, a kényszer a rendszerezésre, a tiszta gondolkodásra. Emlékszem az első beadandó dolgozatomra művelődés és vallástörténetből: A Dávid-sztori és ami mögötte van. Kissé szabatosan vegyítettem a vallási jellegű információkat a társadalmi problémákkal, de tanárom dicséretére szóljon, hogy nem vette el a kedvem a gondolkodástól és nagyon diplomatikusan terelgetett utamon.

Összekovácsoltak minket a közös zárthelyi dolgozatok, óravázlatok és tanítási gyakorlatok. Kedves volt számomra a tanítás, de nehéz volt a gyermekek nyelvén átadni azt, amit mondani akartam. Inkább nevelni kellett volna őket, amihez talán túl fiatal voltam. A pályától távolmaradásomat akkor döntöttem el, mikor testnevelés próbatanítást kellett oktatnom és azért kaptam rossz jegyet, mert nem azzal a módszerrel tanítottam, amit gondolt az akkori oktatóm. Az óra elérte célját, a gyerekek élvezték, a kislabdadobást megtanulták, de én nem nyertem lelkesedést a pályához. Már abban az időben is szerettem figyelni az embereket, hogy mennyire élvezik azt, amit csinálnak. A gyakorlóiskolámban úgy tűnt, hogy a gyerekekkel való foglalkozást szeretik, de a közben lévő feltételrendszer, szabályozási környezet, a keretek nem okoztak örömet számukra. Gondoltam, hogy ha ők 20-30 év pályán eltöltött idő után nem élvezik feltétel nélkül a munkájukat, akkor ez nem az én utam.

A tanító szak mellett elkezdtem a személyügyi szervező szakot Békéscsabán, mert úgy láttam, hogy a szervezés képessége, az emberekkel való kapcsolat az idősebb korosztállyal közelebb áll hozzám. A korábbi vállalkozói létemből sok-sok elemet hasznosítottam a képzésben és igyekeztem összevetni az ott tanultakat az előadásokon hallottakkal. Nem lettem személyügyi szervező – és azóta jelentősen változott ez a szakmai is – de sok vezető készséget, rendszerben gondolkodást tanultam. Külön öröm számomra, hogy gyakorlati szakemberekkel találkozhattam az előadásokon és el lehetett érni azokat is, akiknek a könyveit megvásároltam a főiskola könyvesboltjában. Akkoriban arra a szakra több száz hallgató járt és külön örültem annak, hogy egy-egy beadandó dolgozat kapcsán segíthettem vállalkozóknak, üzletembereknek, hallgatótársaimnak. Úgy éreztem, hogy megbecsülnek az emberek és méltó tagja vagyok a társadalomnak.

TDK – Az Ifjúsági Magazin értékközvetítő szerepe

Amikor 2000-ben (20 éve) a tanító szakon sikeresen diplomát szereztem a személyügyi szervező szakon átmentem nappali képzésbe, hogy kényserítsem magam a középfokú nyelvvizsgára. Akkor még nem kellett, csak a nappali tagozaton és úgy éreztem, hogy ha most nem szerzem meg,

akkor soha nem fogom. Nem voltam/nem vagyok jó nyelvtanuló – én használni szeretném a nyelvet. A nyelvtani szabályokat csak azért tanulom meg, hogy megértsék a gondolataimat és a nézeteimet. Tudtam, hogy el fog jönni az az idő, amikor majd mások kíváncsiak lesznek arra, hogy miként gondolkodom a világról és azt más nyelven kell majd elmondanom.

Édesanyám arra ösztönzött mindig, hogy szerezzem meg azt a tudást és végzettséget, ami energiámból, időmből és anyagi lehetőségeimből telik. Így is tettem és – mivel egyetemi végzettségem nem volt – így beiratkoztam a Pécsi Tudományegyetem humánszervező egyetemi szakára 2002-ben, melynek kihelyezett képzése Gyulán folyt. Rendszerint tömbösített oktatással Pécsről jártak át oktatók. A békéscsabai élethez képest egy más dimenziót mutattak meg számukra. Jelentős kutatási és nemzetközi tapasztalattal rendelkező oktatók is adtak órákat és ennek megfelelő elvárást is írtak elő. Némely tárgy kiegészítette a korábbiakat, de voltak emberpróbáló vizsgaidőszakok.

Közben annak érdekében, hogy a képzéseimet és megélhetésemet fedezni tudjam több munkahelyre jelentkeztem, de elutasítottak túlképzettségre való hivatkozással. Egyedül az akkor Békéscsabán nyíló Tesco áruházba vettek fel készletgazdálkodónak. Nagyon élveztem a Kecskeméten három hónapig tartó betanulást, mivel ott kellett lakni és végre valódi munkatapasztalatot szerezhettem. Fizetést, szállást, teljes ellátást kaptunk és kimozdultam egy kicsit a viharsarki városból. Élveztem, hogy sok-sok olyan kollégám volt, akinek az élettapasztalata szerényebb volt és többek között kisegítettem őket azzal, hogy a faxgépet csak én tudtam kezelni. Furcsa volt reggel hat előtt érkezni és felelősséget vállalni 6000 féle árucikk jelenlétéért, e mellett pedig egy multinacionális környezetet megismerni és teljesíteni. Szerettem a kollégáimat, akik közül még sokan dolgoznak ott és szívesen váltunk néhány szót. E pályafutásom egészen addig tartott, míg Péter osztályvezetőmmel és barátommal a selejtezésre váró, összenyomott csokikat nem kezdtük el majszolni. Az előírások szerint hatalmas bünt követtünk el, amit mi nem éreztünk annak, így inkább közös megegyezéssel később távoztunk. Akkor humánszervező egyetemi szakkal magasabb végzettségem volt, mint a békéscsabai áruház humánpolitikai igazgatójának.

A vállalkozói lét

2002. májusában úgy döntöttem, hogy édesanyámmal közösen elindítjuk betéti társaságunkat. A cég – az unokabátyám által gyártott – szúnyogháló és kútszövet nagykereskedelmével foglalkozott akkor. Gazdaboltokat, vas-műszaki boltokat látogattam és 50 folyóméteres tekercsekben árultam az árut. Vásároltam egy használt kis furgont, mellyel jártam az országot Pécestől Salgótarjánig, Székesfehérvártól Medgyesegyházáig. Nem volt könnyű pénzkereset, mert a nagyobb cégekkel kellett versenyeznem úgy, hogy alacsonyabb volt az árukészletem, kisebb a likviditásom és az ismertségem. Sok-sok céget, cégvezetőt, kereskedőt megismertem sajátos logikájukkal, furfangjaikkal, nézőpontjaikkal. A rugalmasságom, kitarításom és megszállottságom támogatták sokan, amikor tőlem rendeltek más nagykereskedők helyett. Évi 40-50.000 km-t vezettem, de élveztem, hogy megismertem az országot, hiszen előtte ritkán mozdultam ki Békés megyéből, sőt Békéscsabáról is. Ekkor ismertem meg a vállalkozók sajátos környezetét, a jogi, könyvelési, pénzügyi és marketing folyamatokat. A szövetek mellett munkavédelmi felszereléseket, ponyvát, csatornát és bádoglemezt is forgalmaztam esetenként. Hat évig tudtam fenntartani e tevékenységemet, de a megélhetésemet és a tandíjaimat jelentette. E tevékenységből tudtam elkezdni a Ph.D. tanulmányaimat is. A kereskedelem mellett – szezonon kívül – sokat dolgoztam a piackutatás területén. Kérdőíveket töltöttem ki gazdákkal a mezőgazdaságban kalászosban, napraforgóban, kukoricában, repcében, almában és szőlőben egyaránt. Többnyire multinacionális piackutató cégek számára alvállalkozóként jártam az országot. Előfordult, hogy bevételnövelés céljából cigarettákat árultam kocsmák tulajdonosainak, de kérdezőbiztosként közműszolgáltatóknak is kérdeztem vidéki településeken. Később a vállalkozásom bevétele sokkal több – a kutatásaimhoz köthető, szakértői – bevételből áll.

Pécs és a doktori tanulmányok

Dr. Tóth József professzornak köszönhetem azt, hogy egyáltalán felmerült a gondolata a doktori fokozatszerzésnek. Mint korábban írtam szerény középiskolai eredményem miatt nem gondoltam korábban, hogy

kiemelkedő lehetek tanulmányaimban. Ez az érzés megmaradt bennem és nem tartottam magam tudásban, gondolkodási képességben arra, hogy Ph.D. fokozatot szerezzek. Érdekes, hogy az elvárások és a motivációk mennyire befolyásolják az ember életét és a jövőjét. Azt látom, hogy gyermekünk felé a legnagyobb ajándék az, hogy bízunk benne és képesnek tartjuk arra, hogy bármit elérjen az életében. Az eszközt, az erőforrást utána már ő saját maga képes lesz hozzárendelni a céljaihoz. Ha az embernek nincs meg a hite, akkor bármilyen feltételrendszer lesz is körülötte, nem fog célt érni.

Gyulán terület- és településfejlesztés tárgy alkalmával professzor úr felrajzolta a tetraéder-modellt, mely pályájának egy jelentős modellje. Másnap néhány kiegészítéssel és rajzzal jeleztem, hogy ennek vannak még más metszetei is e területnek. Elgondolkodott rajta, majd hosszasan beszéltünk ennek Békés megyei metszeteiről. A beszélgetés végén meghívott a Pécsi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskolájába. Nagyon megdöbbsentem és jeleztem, hogy a földtudományból minimális előismereteim vannak, de megnyugtattott. Gondoltam, hogy legrosszabb esetben kiesek az első félévben. Nem így történt.

A doktori iskola – a komoly hazai és nemzetközi természet- és társadalomföldrajzi különbözeti vizsgák után – meglepően nyitott volt a társadalmi problémákra és sokan határterülettel foglalkoztak. A kutatási témám: Az emberi erőforrás mérése települési szinten Békés megyében. E terület oktatáskutatás, szociológia és terület-, településfejlesztés metszete, de nagy támogatással és lelkesedéssel folytattam kutatásaimat. Az oktatott tárgyak többsége segítette a szemléletfejlesztésemet, tudásomat a témám kapcsán. A doktori iskolában több dolog furcsa volt. Egyrészt együtt hallgattam a kurzusokat nálam jóval nagyobb tudású társaimmal, akik nem egyszer magas munkakörökben, beosztásokban voltak cégeknél, állami szervezeteknél. Másrészt a tanáraink kollégáknak tekintettek minket és együttműködő partnernek. Először tapasztaltam ezt oktatási intézményben, hogy nincs alá- és fölérendeltségi kapcsolat. A gyakorlatban be megmutatkozott ez a szándék, hiszen több település (Bodajk, Körösladány, Újkígyós, Medgyesegyháza) várossá nyilvánításában dolgoztunk közösen.

A doktori fokozat útján a legnagyobb kihívást az előadások, poszter-bemutatók és a tanulmányok jelentették. Az első tanulmánynak szánt anyagomat a „mester” jelentősen átdolgoztatta és itt megtanultam, hogy teljesen különbözik egy tanulmány a vélemények leírásától, majd később jelentős módszertani tudást is kaptunk a kurzusok alatt. Elsőként ki kellett gondolni, hogy milyen téma irányában fejtsem ki a kutatásaimat annak érdekében, hogy támogassák majd a doktori disszertációm. Első anyagaim turizmusról, emberi erőforrásról, gazdaságfejlesztésről is szóltak, majd kezdett lassan tisztulni az út. Emlékszem, hogy első székesfehérvári konferenciámon lelkesen ismertettem a megyében található fesztiválokat és falunapokat – mint térségfejlesztő erőt – amire a bírálóban Dr. Rechnitzer János professzor úr elmondta, hogy tulajdonképpen ez nem is egy kutatás ismertetése volt, hanem inkább népszerűsítő előadás. Nagyon elment a kedvem az előadásoktól. Később rájöttem arra, hogy minél jobban elmélyedünk egy témában és a megfelelő módszertant alkalmazva bemutatjuk, úgy egyre több sikerélményünk lehet.

Megtanultam a kutatómódszertan alapjait, a hivatkozások módszereit, előadástechnikákat és egyre nagyobb lett az önbizalmam is. Nagy segítségemre voltak munkámban a korábbi tanáram, akik kapcsolataikkal, bírálataikkal, konferenciajavaslatokkal támogatták előrehaladásomat. Eljutottam a határon túlra is: Besztercebányára, Aradra, Kolozsvárra. Lassan bátorságot gyűjtöttem az idegen nyelvű előadásokhoz és publikációkhoz is. Először még lefordítottam őket, majd csak átnéztem a biztonság kedvéért. Nagy tanulási folyamat és hosszú út volt. Nem tudtam még akkor, hogy „lesz-e értelme” a befektetett munkának, energiának és pénznek. Mint később kiderült erre évet kellett várni. 2009-ben szereztem meg a doktori fokozatomat és 2017-ben kaptam lehetőséget Orosházán, hogy a Kodolányi János Főiskolán (ma már Egyetem) adjunktusként dolgozhassak.

A fokozatszerzési időszakom közben a vállalkozásomban dolgoztam, majd elhelyezkedtem a Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ Békéscsabai Kirendeltségén ellátási ügyintézőként. Segélyeket és járadékokat állapítottunk meg a jogszabályok alapján. Életem nagyon szép időszaka volt, hiszen sok kollégával, baráttal ismerkedtem meg, többségükkel a mai napig tartom a kapcsolatot. Megtanultam a toleranciát, alázatot,

eljárásrendeket és még közigazgatási versenyvizsgát is szereztem. Ott másfél évet dolgoztam, de ahogy a fokozatszerzésem megtörtént, úgy a határozott idejű szerződéselem lejártával nem volt helyem az akkor több, mint 500 főt számláló szervezetben.

Humánerőforrás területén szerzett szakomat felnőttképzéssel fejelttem meg Pécsen, így felnőttképzési szakértővé váltam 2005-ben. E végzettségemet tudtam felhasználni a felnőttképzésben Gyulán, ahol – akkori nevén – Békés Megyei Harruckern János Közoktatási Intézményben lettem felnőttképzési vezető az Ypszilon Kft-ben szerzett rövid – egy éves – tapasztalatszerzés után. Hálás vagyok a középiskolai évekre, hiszem a közoktatás, szakképzés és felnőttképzés hármását ismerhettem meg. Itt nagyon komoly múltja és tapasztalata volt a felnőttképzési intézményegységnek, melyet jelentős EU-s támogatások révén megvalósuló felnőttképzésekkel tudtunk megerősíteni. Mezőgazdasági, egészségügyi és egyéb képzések adták az alapját annak, hogy a térségben meghatározó potenciállal rendelkező központot építsünk ki. Ahogy a támogatások és a marketing források fogytak, úgy a lehetőségek is csökkentek e téren. A szakképzés, felnőttképzés együttműködését nem sikerült teljesen kibontakoztatni a térségfejlesztés támogatására, de komoly felnőttképzési szakemberek, kollégák segítettek a fejlődésem és a munkám.

2014-ben a Kodolányi János Főiskolán szerzett közoktatásvezető végzettségem segítségével elvállalhattam Mezőhegyesen a szakképző intézmény vezetését, ami tapasztalatot adott, hiszen egy lelkes csapat támogatójaként, segítőjeként kapcsolódhattam a kistelepülés életébe. A Ménesbirtok nyomdokain a korábbi 7-8.000 fős lakosságszámú lovas hagyományokra és mezőgazdaságra építő település a versenyszféra kihívásait nehezen kezeli/kezelte, de térségfejlesztő szakemberként örömmel láttam rá e térségi feladatra.

A szakképző tapasztalatok után a Békéscsabai Pedagógiai Oktatási Központban intézményfejlesztési referensként, majd két évig a magánszektorban dolgoztam szakértőként, majd kutatásvezetőként Dél-Békésben.

Egyetemen másként

2017. nyarán keresett meg Dr. Szabó Péter rektor – országgyűlési képviselői ajánlásra – azzal a céllal, hogy Dr. Janowszky Sándor intézetigazgató, intézetalapító több, mint 50 pályán eltöltött év után nyugdíjba vonul és keresik az utódját. Elsőként hatalmas megtiszteltetésnek éreztem a gondolatot is, hogy egy – akkor – főiskolai egységet vezethessek. Őszintén szólva vártam azt – a doktori fokozatszerzés után 8 évvel – hogy lehetőségem legyen egyáltalán tanítani a felsőoktatásban. Vezetői tapasztalattal rendelkeztem ugyan, de a felsőoktatásban még nem. Vezetőm megnyugtató, és azóta is segíti munkámat. Székhelyi központ igazgatóként, adjunktusként nem csupán oktatási és vezetői feladatok tették, teszik ki az életemet, hanem projektvezetői, marketing és stratégiai fejlesztési feladatok is. Magyarország egyik legismertebb és legelismerteb magánintézményeként a Kodolányi János Egyetem az állami felsőoktatási világtól nagyban eltér és örülök annak, hogy a magánszféra és a felsőoktatás ilyen együttműködésében dolgozhatnak.

Az orosházi egység megismerésében és kialakításában sokat segítettek kollégáim, akik nagy gyakorlatuk, helyismeretük, egyéni bánásmódjuk által az elmúlt évtizedekben Orosházát a felsőoktatás térképére helyezték. A vezetői szerepvállalásból és intézményi támogatásból újabb publikációk, előadások születtek és gyakorlati kutatásaimmal egyre több cég, vállalat életét tudom segíteni. A térségfejlesztés, szervezetfejlesztés, felnőttképzés és nevelés, oktatás együttműködésével megvalósuló kutatási irányok a regionalizmus olyan világát tárhatják fel, ami a döntéshozókat, cégvezetőket és a leendő értelmiségieket egyaránt segíthetik jövőjükben.

Nagyon furcsa volt a katedra másik oldalán – kutatóként, előadóként, adjunktusként és vezetőként – állni és felelősséggel megoldani az intézményvezetés üzemeltetői, marketing és humán feladatait egyaránt. Segítség volt számomra szervezetünk egyedi struktúrája, működése.

Kapcsolatok

Mind szakmai, mind emberi kapcsolataim nagyban segítették az elmúlt 25 év szakmai munkáját. A békéscsabai felsőoktatási intézmény volt

tanárai – már kollégái – nagy segítségemre voltak. Békéscsabán szerettem tanulni és később óraadóként oktatni is. E mellett Dr. Micheller Magdolna professzor emerita motivált már a főiskolai éveim alatt tudományos tevékenységre és sokat köszönhetek neki a mai napig. E mellett a következő szakmai szervezetek támogatták munkámat: Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség, Magyar Földrajzi Társaság: Dél-alföldi Szakosztály Körösvidéki Osztálya, MTA Szegedi Akadémia Bizottság Békés Megyei Tudományos Tanácsa, Magyar Pedagógiai Társaság, Magyar Szociológiai Társaság, Felnőttoktatási Szakértők Országos Egyesülete, Magyar Kereskedelmi és Iparkamara.

Külön öröm számomra, hogy kutatásaimat, kibővíthettem nemzetközi tanulmányutakkal, melyeknek jelentős részét mostani egyetememnek köszönhettem. Németországban Berlinben, Észtországban Tallinnban, Spanyolországban Valladolidban dolgozhattam, de előadásokat tarthattam Szlovákiában Besztercebányán, Romániában Aradon, Temesváron, Nagyváradon és Kolozsvárott, Ukrajnában Ungváron és Beregszászon. E kapcsolatok szakmailag és emberileg egyaránt feltöltöttek. Életem egyik legnagyobb élménye, hogy barátommal egy hetet taníthattam Kazakhsztánban, Almatyban az ország legnagyobb állami egyetemén az Al-Farabi Kazakh National University programjaiban.

Jövőkép

Édesanyám arra tanított, hogy tanuljak meg mindent, amire szükség lehet, hiszen azt sosem vehetik el tőlem. Ha tudásra, vagy papírra lesz szükség, akkor az legyen nálam. Szüleim paraszti családból származnak, akik a félig értelmiségi lét mellett mezőgazdaságból és tisztességből teremtték meg a családi alapot. Nem voltunk soha vagyonosok. Magánórák helyett sokszor salátát mentem szedni, vagy éppen szórólapot hordtam a lakótelepen. Tudásomból sok – a klasszikus műveltség béli – elem hiányzik, de ezt igyekeztem szorgalommal, felkészültséggel és gyakorlati tudással pótolni az elmúlt évtizedekben. Érdekes volt megtapasztalni, hogy sokszor az értelmiség irigysége mire képes és miben gáncsolhatják az ember segíteni akarását. Máskor pedig az „alulról jött” lelkes alázatos szakemberek támogatták munkámat érdek nélkül.

Tervezem folytatni tudományos karrierem ameddig lehetséges azzal együtt, hogy törekszem munkám minél nagyobb szintű gyakorlati hasznosítására a térség fejlesztésének érdekében. Miért haladjunk feljebb és érjünk el sikereket, ha az öncélú? Gyűjtsünk rajongókat? Gyűjtsünk vagyonokat úgy, hogy nem lesz hol élvezzük ezeket? Ha nincs egy olyan közeg, melyet büszkén építettünk fel, akkor lehet az ember vakok között félszeműként király, de boldog sosem lesz. A jövőben is célom az oktatás, kutatás, magánélet egységének megőrzése és az alkotó közösségek támogatása.

SZUROMI TÍMEA

TÖRTÉNELEM, TÖRTÉNETEM BÉKÉS MEGYÉBEN AKKOR ÉS MOST - AVAGY MI TÖRTÉNT AZ ELMÚLT KÉT ÉVTIZEDBEN

Történelem szakos bölcsész és tanár diplomámat a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szereztem 2003. júniusában. Szakmámban 2004. augusztusától tudtam elhelyezkedni a Kétegyházi Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégiumban, jelenleg a békéscsabai Nemes Tihamér Gépészeti, Informatikai és Rendészeti Szakgimnázium és Kollégium pedagógusa vagyok.

A közoktatásban eltöltött egy év után a felnőttképzés területén is tapasztalatokat szereztem, mivel levelező képzésben oktattam történelmet azon nem tanköteles korú hallgatóinknak, akik a szakképesítés megszerzése után érettségi vizsgára történő felkészítésben vettek részt. A felnőttek tanulási folyamata új tanítási módszerek alkalmazását tette szükségsszerűvé, melynek célja a számukra legideálisabb tanulási környezet kialakítása és a tanítási órák hatékonyabbá tétele.

2008-ban felvételt nyertem a békéscsabai Szent István Egyetem Gazdasági Karának andragógia szakára. Tanulmányaim során Művelődéstörténet, Politológia és Andragógiatörténet előadásokon ismerkedtem meg Dr. Micheller Magdolna tanárnővel, professzor emerita asszonnyal. Szakmai tudásom mellett a felnőttképzéssel kapcsolatos ismereteimet is bővíthettem, fejleszthettem módszertani, tanuláselméleti és tanulásszervezési kompetenciáimat. Általa közelebb került hozzám a magyarországi nemzetiségek, kisebbségek múltbéli helyzetének, identitástudatunk fennmaradásának témaköre és mivel jómagam anyai ágon román felmenőkkel bírok, szakdolgozatom témájaként a kétegyházi románok identitástudatának alakulását választottam. Konzulens tanárként Micheller Magdolna tanárnő kiválóan irányította kutatómunkám, rengeteg segítséget és ötletet

kaptam tőle a szakdolgozat megírásához, illetve a kutatásom folytatásához. Ennek köszönhetően 2011. nyarán jeles minősítéssel megszereztem andragógus diplomámat művelődésszervező szakirányban.

A békéscsabai Szent István Egyetem Gazdasági Karával, a tanárnő támogatásával kialakított munkakapcsolatom által tagja lettem a Magyar Pedagógiai Társaság Békés megyei Tagozata Felnőttképzési Szakosztályának. Kutatásom témája a kétegyházi románok identitástudata és a tanult roma nők helyzete Magyarországon. Szakmai rendezvények keretein belül többször tartottam előadást és egy esetben publikáltam kutatásom eredményeit a Perspektíve-Kitekintés tudományos és kulturális folyóiratban. Tevékenységemmel akkori intézményem hírnevét öregbítettem, fejlődhettem szakmai együttműködés és önállóság területén. Szakmai tudásom és kapcsolataim is bővültek azáltal, hogy megismerhettem tudós kollégák kutatási témáival.

Aktív részvevője voltam és vagyok az egyetemi/ főiskolai campuson belül, a tanárnő szervezésében működő Egyetemi Közéleti Szalon illetve az Andragógusok Nyári Akadémiája elnevezésű rendezvényeknek. Professzor emerita asszony meghívására az Egyetemi Közéleti Szalonban két alkalommal tarthattam előadást történelem szakos diplomamunkám, az 1956-os forradalom és szabadságharc témakörében, kiemelve a Békés megyei történéseket. Az ANYA esetében örömmre szolgál, hogy segíthettem az esemény megszervezésében és lebonyolításában, és közben megismerkedhetem a szakképzés, felnőttképzés gyorsan változó jogszabályi hátterével, elvárásaival is.

Gyakorló pedagógusként Thomas Gordon mottójával teljesen mértékben azonosulni tudtam, miszerint: „Lehet a gyermeket könyvből nevelni, de minden gyermekhez más könyv kell.”

A közoktatásban eltöltött 16 év alatt pályámon sok szakmai kihívás ért, amelyre a válaszokat meg kellett és meg kell keresnem. Új tanítási módszerek (csoportmunka, projekt módszer, differenciálás, integráció) alkalmazását tette szükségessé a 2004-ben bevezetett kétszintű érettségi illetve forrásközpontú történelemtanítás bevezetése a közoktatásba, köznevelésbe. Az érettségien fontos szerepet kapnak problémamegoldó feladatok, szövegértési és szövegalkotási feladatok, ezenkívül különböző ábrák értelmezése, s azokból következtetések levonása. A feladatlapokban minden egyes feladathoz forrás, ábra, rajz vagy éppen térképrészlet

tartozik. Sokszor nem is kell tudni pontosan az anyagot, mert az említett segédeszközökből egy kis logikával meg lehet oldani a feladatokat. Ehhez viszont az kell, hogy a diákok megtanulják ezek értelmezését, illetve, hogy pontosan megértsék az írott forrásokat. A feladatlap másik része pedig szövegalkotási feladat, ahol szintén segédeszközzel esszét kell írni, valamilyen megadott témáról. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy azok, akiknek nincsenek szövegértési és szövegalkotási problémái, azoknak jobban sikerül az írásbeli feladat. A legfontosabbnak azt tartom, hogy a diákok számukra idegen szövegből és forrásokból tudjanak megfelelő információkat szerezni. Ne rettenjenek meg az olyan feladatoktól, ahol önálló munkára van szükség.

A kooperatív technikák által módszertani szempontból sokat fejlődtem, amelyet óravezetésemben felhasználok a hagyományos módszerek mellett. A csoportmunka előnyei tapasztalataim szerint, hogy a diákokat aktivitásra inspirálja, fejlődik az elemző gondolkodásmódjuk, a kommunikációs és a döntéshozatali képességük. Azok is megszólalnak, akik a nagyobb közösség előtt ezt nem tennék, továbbá a tanulási folyamatot erősíti, hogy egymástól kapnak információkat.

Az IKT eszközök használata és ismerete is felértékelődött a tanítási órákon. Az IKT az információs és kommunikációs technológiákat jelöli. Ha azt halljuk, hogy IKT, gyakran nem gondolunk másra, mint a számítógépekre, projektorokra vagy az interaktív táblákra. Az IKT azonban ennél sokkal tágabb értelemben használatos, és magába foglal minden digitális technológiát. Beleértve a Powerpoint prezentáció, társasjáték és keresztrejtvény készítését Wordben, filmrészletek vágását, hasznos linkek megosztását a tanulókkal, amelyeket sikeres alkalmazok a tanórákon.

Mivel az informatika világa gyorsan változik, egyre több a történelem tanítást segítő elektronikus oldalt, tartalmat kellett megismernem, pl. zanzatv, az okos tankönyvek interaktív feladatai vagy a SDT (Sulina Digitalis Tudásbázis). Nagyon lényeges kérdés, mire és hogyan használjuk ezeket az eszközöket, hogy hatékony legyen az, amit csinálunk. Az IKT eszközök hatékony használata, főleg a folyamat elején, sok türelmet, időt, munkát igényel. Az is előfordul, hogy a diákok segítségét kell kérni, vagy velük együtt ismerkedünk meg egy új dologgal.

2005-ben a felnőttképzés területén is tapasztalatokat szereztem. A felnőttek tanulási folyamata új tanítási módszerek alkalmazását tette szükségsszerűvé, amely új kihívások elé állított szakmai tekintetben. A hallgatók előzetes tudását felhasználva több önálló munka (beadandó dolgozat, kiselőadás, prezentáció készítés) elvégzésével segítettem a tananyag elsajátítását, kompetenciáik fejlődését. El kellett érjem, hogy a hallgató motivált legyen a tanulásra illetve aktívan vegye ki a részét az új válaszok kereséséből. A tanulási helyzetek kialakításánál számításba kellett vennem a tanulási képességek és a tanulási stílusok egyéni különbségeit. Mivel az új tanulást a hallgató meglévő ismereteire és attitűdjeire építésének és a tanultak megerősítésének nagy szerepe van a felnőttek sikeres tanulási folyamatában, a tananyag prezentálása (bemutatása) során azokat a sajátságokat emeltem ki, amelyeket meg kell tanulni.

Összegezve elmondhatom, hogy a felnőtteknek sok formális (iskolai) és informális tanulási tapasztalata lehet, sokan mégis ellenségesen éreznek az oktatás iránt, mert félnek a kudarctól vagy, mert védik azokat a képességeket, amelyeket magukénak tudnak. Ezért különös jelentőségre tesz szert a tanítási módszer megválasztása, és a támogató tanulócsoport megteremtése. Minden tanulást segít a pozitív megerősítés és a gondos visszajelzés. A dicséret és a haladás elismerése a felnőttoktatásban is fontos az érdeklődés és a lelkesedés fenntartásához.

2019. szeptemberétől új intézményben, a Nemes Tihamér Gépészeti, Informatikai és Rendészeti Szakgimnázium és Kollégiumban folytattam munkám, ahol emelt szintű történelem érettségire készíték fel fakultáció keretein belül 11. évfolyamos diákokat. Ebben az esetben fő cél, a középszintű történelem tananyag kiegészítése illetve a komplex korszakon átívelő és összehasonlító esszéírás elsajátítása és gyakorlása, mivel ilyen jellegű feladatokkal a tanuló nem találkozik a középszintű történelem órákon.

Andragógusként hagyományőrzést és szabadidős tevékenységek szervezését tanítottam a panziós, falusi vendéglátó szakképzésben résztvevő diákjainknak. Ezen kívül aktívan szerepet vállalom az iskolai rendezvények (pl. gólyatábor, szalagavató, ballagás, nemzeti ünnepek alkalmából iskolai megemlékezések) illetve szabadidős programok (pl. múzeumlátogatás, tanulmányi kirándulás, egészségnap) megszervezésében és lebonyolításában is.

Rendszeresen veszünk részt történelmi témájú versenyeken, vetélkedőkön (Savaria Országos Történelmi Verseny, Trianon 100) és több alkalommal szerepeltek sikeresen tanítványaim az Országos Honismereti Akadémián nemzetiségeket érintő témakörben tartott előadásaikkal. 2015. februárjában felnőttképzési szakmai vezető lettem. Részt vettem a tanfolyamok szervezésében, irányításában, az adminisztrációs feladatok végzésében és ellenőrzésében.

Jelenleg a tanórák körülbelül 50%-ban használók IKT eszközöket. Tapasztalatom szerint a tanulók érdeklődését jobban fel tudom kelteni általuk, mint a hagyományos módszerekkel. Célom, hogy az eddigi arány 60%-ra emelkedjen, így segítsem a tananyag könnyebb elsajátítását. Ennek folyamataként a tanulók megismerik ezeket a tanulási lehetőségeket, bővítik ismereteiket és elérhetem, hogy a digitális tartalmakat kritikusan-etikusan tudják értékelni. A tanulók munkájának értékeléséhez további mérési-értékelési eszközök használatára van szükség a minőség és annak folyamatos fejlesztésének érdekében. A tanulást támogató értékelésre napi szinten szükség van, ezáltal nyílik lehetőség a rendszeres és folyamatos visszacsatolásra. Tanítási gyakorlatomban fejleszteni szeretném az eddigi mérési-értékelési folyamatot, elsősorban online tesztek, kérdőívek alkalmazásával. Ezek kitöltése és értékelése minden tanuló számára egyértelmű jelzést ad, hol tartanak a tanulási folyamatban, miben kell fejlődniük tudásuk tartalma és szintje szempontjából. Tervem megvalósításában segít a Redmenta és a Google Drive alkalmazások használata, ahol könnyen elkészíthetők és elérhetővé tehetőek az online tesztek, kérdőívek. Töreksem arra, hogy a tanórákon, lehetőségekhez mérten, valósuljon meg a tanulók önértékelése is az írásbeli és szóbeli számonkérések után.

Az iskolai és osztályon belüli integráció elve kapcsán megfigyelhető a sajátos nevelési igényű (SNI) és beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő (BTM) tanulók számának emelkedése. Beigazolódni látszik, hogy ezen diákok kompetenciáinak fejlesztése nem csak a fejlesztőpedagógus feladata, a szaktanároknak is részt kell vállalniuk abban. Történelem órán a forráselemzésekhez, szövegértési feladatokhoz segítő kérdéseket adok azoknak a tanulóknak, akiknek szükségük van rá és több figyelmet fordítanak az órai munkájukra is. Ezen belül fontos a szókincsbővítés (főfogalom

magyarázata, összetett szavak képzése, szógyűjtés), és gyakoroljuk a szövegek aprólékos feldolgozását (szómagyarázatok, bekezdésenkénti visszakérdezések, lényegkiemelés aláhúzással, jegyzetelés tanítása, összegzések). Nem csak az olvasott szövegek megértése, hanem a hallás utáni szövegértés, illetve a szövegalkotás fejlesztése is része a segítségnyújtásnak.

Tagja vagyok a Magyar Történelmi Társulatnak, egy Békés megyei önszerveződésű történelem tanári egyesületnek illetve az Online történelemtanár Facebook csoportnak, ahol segítséget kapok szakemberektől és kollégáktól, akik jó tapasztalattal tudnak szolgálni történelemtanítás terén.

Véleményem szerint a pedagógus pályán is szükséges az innováció és a folyamatos lépéstartás az társadalom kihívásaival és elvárásaival szemben. A mai kor pedagógusainak magas szintű önismerettel kell rendelkezniük, így tudnak a munkájuk iránt támasztott szerepelvárásoknak megfelelni. Nyitottá kell válniuk a tanulók, a szülők és az intézményvezető visszajelzéseire és folyamatosan elemezni, fejleszteni pedagógiai gyakorlatukat. Ezt csak az élethosszig tartó tanulás elvét követve, szakmai ismereteink és kompetenciáink állandó fejlesztésével teljesíthetjük.

REZÜMÉ

Történelem, történetem Békés megyében
Szuromi Timea (rezümé)

Szuromi Tímea jelenleg Békéscsabán a BSZC Nemes Tihamér Gépészeti, Informatikai és Rendészeti Szakgimnáziumában dolgozik. Megírt áttekintésében kitért a 16 év pedagógiai, módszertani lehetőségeire. Számos területen aktív, a szakmai, tudományos munkában is. A mai kezdő tanárok, felnőttképzési szakemberek számára is modell, példa lehet.

ABSTRACT

History, My Story in Békés County

Tímea Szuromi (Abstract)

Tímea Szuromi currently works in Békéscsaba at the Tihamér Nemes Vocational Secondary School of Engineering, Informatics and Law Enforcement of the Békéscsaba Center of Vocational Training. In her written review, she offered a survey of her pedagogical and methodological possibilities of the last 16 years. She is actively involved in various fields, including professional and scientific work, too. Tímea is a role model and a fine example for current trainee teachers and adult education specialists alike.

SZEKERES RUDOLF

A VENDÉGLÁTÁS MÚLTJA, JELENE, JÖVŐJE

Bevezetés

Dr. Micheller Magdolna tiszteletére írom e sorokat, ő kért fel, hogy írjak egy tanulmányt a vendéglátásról, mesterképzésről, az egész jelenéről, jövőjéről és lehetőségeiről. Nehéz feladattal bízott meg, az tény.

A hirtelen kialakult gazdasági és egészségügyi helyzetben, nálam sokkal tapasztaltabb, kreatívabb étteremvezetők és szállodavezetők is ezen dolgoznak. Keresik a kiutat, közben mentik a menthetőt. Vállalkozások mennek csődbe, cégek szűnnek meg, üzletek zárnak be, sajnos évek, évtizedek munkája zilálódik szét jelenleg.

Mit tehet egy mesterember, szakember jelen helyzetben a cégnek, ahol dolgozik? Mik a kilátások? Mennyire fog megváltozni a vendéglátóipar? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre kerestem a választ.

A vendéglátás és a humánerőforrás menedzsment

Sokszor felteszik a kérdést, hogy a személyügyi szervező mit keres a vendéglátásban? Erre el szoktam mondani, hogy miből áll maga a vendéglátás. Nem elég az épület, a felszerelés, persze az engedélyek, árukészlet, beszerzés és persze a személyzet. Az utóbbi időkig pontosan a felsorolás utolsó pontja jelentette a legproblémásabb részt. Magát a szakmát az elmúlt években leginkább a munkaerőhiány sújtotta. Közvetlen a rendszerváltás után a humánerővel való gondolkodást talán a gazdálkodás szóval lehetne jellemezni. Akkoriban megfelelő számú és tudásalappal felvértezett szakemberek dolgoztak a vendéglátásban.

Nem fejlesztették őket – ismereteik megfelelték akkor még az elvárásoknak és igényeknek – de egyáltalán nem gondolkodtak a hosszú távú megtartásukban sem. Maguk a munkatársak, főleg emiatt sem tekintettek

munkahelyeikre hosszú távú lehetőségként. Nagy volt a fluktuáció és az elbocsátás is. Arányosan kellett pótolni a külső dolgozókat.

Az EU-s csatlakozás után pedig megindult a nagyszámú elvándorlás. Rövid időn belül jelentkeztek ennek a következményei, a munkaerőhiány. Ideig-óráig betanított munkás fiatalokkal töltötték fel ezeket a helyeket, természetesen a szolgáltatás minőségének a rovására. De némi ismeret megszerzése után ezek a munkavállalók is vagy külföldre távoztak, vagy más területen folytatták jövőjüket.

E tény felismerve sok cég vezetője másféle HR-stratégiát vett fel vagy egyáltalán elkezdett kiépíteni ilyet. Ide tartozott a fizetések színvonalának javítása, jobb munkakörülmények kialakítása, illetve a személyzet fejlesztése, oktatása. Sok lehetőség volt rá. Pár napos tréningektől kezdve a nyelvtanfolyamokig, kommunikációs képességek javítása, konfliktuskezelés, stb. Nem egyszer az italforgalmazó cégek ingyen biztosítottak előadást jól képzett szakemberek segítségével, hogy az általuk beszállított árut a személyzet jobban ismerje, tudjon róla beszélni, ezáltal sikeresebben értékesítse.

A legmagasabb fok a szakmában a mesterképzés. Ezt a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (BMKIK) végzi megyénkben. Magam is részt vettem 2018-ban ilyen oktatásban. Sok tapasztalatot szereztem nem csak szakmailag, hanem új ismerteket is elsajátítottam a pedagógiával és a neveléssel kapcsolatban is.

Nagyon fontos pont itt, hogy a tanulók szakoktatásának a feltétele a mesterlevél megléte. Itt nagy lehetősége van a szakembereknek a jövő generációinak a tudásátadásában, a szakma megszerettetésében. Maga a mentorképzés egy tipikus felnőttoktatás volt. Nagyon különböző tudással és tanulási képességgel ültünk be az iskolapadba. Tanárainknak sokat kellett tenni, hogy egy szintre emelje képességeinket amennyire csak lehet.

Itt fontos megemlítenem, hogy a későbbiekben az első általam oktatott csapat is felnőttekből állt. Itt szembesültem elsőként az ilyen speciális helyzettel. Pár hónapra rá a Micheller Magdolna tanárnő által szervezett ANYA – vagyis Andragógiai Nyári Akadémia – elnevezésű konferenciasorozaton említettem, hogy mennyire hiányzik a mesterképzésben a felnőttoktatás, mint tantárgy.

Gyakran változó világunkban az utánpótlás képzésének kiemelkedő pontja lett a felnőttképzés. Szakmák tűnnek el, vagy a piac alakulása miatt válnak jelentéktelenné. Sokszor előfordul, hogy felnőtteknek kell magukat átképezni. Jól felkészült szakoktatók kitűnő szakembereket képezhetnek ki. A vendéglátás nagy versenyelőnyre tett szert az elmúlt években európai szinten a humánerőforrás szintjén. Ez egy nagy érték az egész gazdaságnak, amit a mostani helyzetben nem szabad veszni hagyni.

A mesterképzés eredménye nemcsak magasabb színvonalú szolgáltatást nyújtó szakemberek képzése, hanem olyan oktatóké, aki át tudja adni tudásukat, évek, évtizedek alatt szerzett tapasztalataikat. Meg tudja szerettetni a szakmát a tanulókkal az az alá osztott – gyakran kezdő – dolgozókkal. Mindezek mellett célja a mesterképzésnek a szakma fejlesztése és az elvándorlás csökkentése is.

Nehéz feladat jelenleg a szakmát tanulóknak jövőképet felmutatni a vendéglátásban. De ha a múltba tekintünk minden nehézség után így vagy úgy, de mindig talpra állt a vendéglátóipar. Nyilván csak idő kérdése bármennyire is új a kihívás, mert újra meg fog történni.

Változások a vendéglátásban 2020-ban – jövőkép

Utoljára 2020 március 12-én tartottam előadást a Micheller Magdolna tanárnő által szervezett „Tavaszi szél vizet áraszt” című konferencián. Este pedig a születésnap rendezvényt magam vezettem be. Az előadáson még derűsen lehetett látni a helyzetet. A 2019-es év után úgy tűnt, hogy a vendéglátásban a következő esztendő kimagaslóan jó időszak lesz.

Sajnos az azóta eltelt időszak pesszimizmusra ad okot ha reálisan tekintünk a kialakult gazdasági és társadalmi körképre. Van egy személyes mondatom: Egy vendéglátós mindig legyen optimista. Vagy ahogy Gundel Károly említette: „az a pincér, aki nem tud mosolyogni, az inkább vendég legyen.” Éppen ezért nem akarok írni a lehangoló állapotokról, azt nagyjából mindenki ismeri.

Az iparág helyzete nem lehet pusztán politikai kérdés, hiszen ez adja Magyarország GDP-jének 10%-át. Emiatt szakmai és gazdasági ügy. Igen nagy kihívást jelent, hogy az egészségügyi helyzet helyreállta után legalább minimum 6 hónap, de akár egy-két év is kell, hogy helyreálljon a turizmus. Itt meg kell különböztetni a belföldről és a külföldről jövő vendégeket. Míg a vidéki vendéglátást valamennyire megmentette a belföldi turizmus. Legjobb példa erre a Balaton.

Budapesten a mostani határzár miatt az iparág szinte nullára esett vissza. Korábban a megforduló eddigi vendégtömegek leginkább külföldről érkeztek meg, de ez a forgalom nagymértékben lecsökkent. Itt a visszarendeződésre sokat kell még várni. A vendégeket nagy számban az utazásszervező cégek hozták. Több hónapos átfutási idő kell nekik, mire

- összeállítják a programfüzeteket;
- kiajánlják a szolgáltatásaikat;
- eladják az utakat.

A bizalomnak is vissza kell térni ahhoz, hogy ezeket a tehetősebb vendégeket újból hazánkban láthassuk. Addig is sajnos sok cég anyagilag ezt nem fogja kibírni. A jövőre való felkészülés lehetősége az előremenekülésben van. Az eddig meg nem valósított fejlesztések, javítások, felújításokra most van lehetőség – a legtöbben már tavasszal megtették ezeket a vendéglátásban.

A legnagyobb kihívás a még működő, vagy újranyitó vállalkozásokban a munkaerő megtartása. Elmondható, hogy az elmúlt évek munkáját teszi tönkre ez az időszak. Mérőkövekkel veti vissza ezt az iparágat, ami nehezen érte utol az európai színvonalat, a személyzet kérdésében véleményem szerint túl is tett rajta.

Az elkövetkezendő évekre új üzleti modellt kell felvennie a teljes szakmának. Nem csak a külföldi turistákra kell építeni, hanem a hazai fogyasztókat is meg kell célozni. Hamarabb be fog indulni az egyéni utazás, ami majd nagy lehetőség lesz. Itt nagyon fontos tényező az árérzékenység. Gyorsan el lehet veszteni a megfizethetlenséggel a kevésbé tehető turistákat. Nagy hibát a Balaton régió üzletei követtek el nyáron az árpolitikájukkal, aminek a következményét a következő szezonban fogják majd megérezni. Itt 2020-ban a reklámokban nagy segítséget kaptak állami szinten. Sajnos a többi régió kicsit el lett felejtve, de ez egy lehetőség a számukra a jövőre némi propagálással, kedvezményekkel, megfizethetőséggel.

A főváros helyzete sokkal rosszabb. Hosszú idő kell mire újból számíthatunk a gazdagabb vendégekre, akik eddig tömegével vették igénybe az ottani – sokszor Michelin csillagos – szolgáltatásokat.

A jövőben a kisebb pénzü nyugati fiatalokról is le kell majd mondani, akiket az úgynevezett „bulinegyed” vonzotta. A szabályozatlanságot

kihasználó romkocsmás turizmus már múlt, de ha vissza térne valamenynyire, az már nem lesz olyan, mint 2019-ben volt.

A Budapesten történt bezárási hullámnak van még hosszútávú következménye is. A külföldről érkező vendégek először a fővárosba érkeznek és legfeljebb ezután látogatják meg a vidéki helyeket. Ezáltal az első élmények Budapesten érik őket. Azonban, ha az első benyomásuk negatív (pl. bezárt, megszűnt éttermek, egyéb szolgáltatások, lehetőségek hiányát tapasztalják stb.), ezt követően már nehéz lesz nekik „eladni” az ország többi látnivalóját. Ennek következtében jelentősen csökkenni fog a vidékre utazók, a vidéki éttermekben látogatók száma is.

Újranyitni egy vendéglátó üzletet legalább olyan nehéz, mint egy újat indítani. Jelenleg rengeteg szakember hagyja el a pályát, majd sajnos később az országot. Megfelelő személyzetet toborozni szinte lehetetlen lesz azoknak, akik előzőleg elengedték azt.

A másik nehézség az, hogy a beszállítást is újra kell építeni. Sok eddigi üzleti partner szűnt meg, vagy már nem nyújtja azt a minőséget és persze az sem mindegy, hogy milyen árakon teszi azt. Sok esetben a megrendelések rendszerét a minimumról kell újból alkotni.

Összesítve a jövő feladatai a következők a vidéki és a fővárosi vendéglátásnak:

- Jobban kell építeni a belföldi vendégekre. Itt leginkább a budapesti cégeknek lenne a feladata. Kampányokkal lehetne felkelteni az érdeklődést és vonzóvá tenni. Itt a legnagyobb potenciál a fiatal korosztályban van. Az új arculat kialakításával és megismertetésével az idősebb réteget is meg lehet célozni, hiszen rengeteg a múzeum, a kulturális esemény, a fürdő és ez egyéb látványosság.

- Meg kell őrizni a lehető legtöbb szakembert mind a szakmában, mind az országban. Jelen helyzetben sajnos az oktatás és fejlesztés nem nagyon kivitelezhető a járvány miatt. Szinte lehetetlen lesz esetleg nélkülük az újraindulás.

- Megfelelő árpolitikát kell kialakítani mind vidéken, mind a fővárosban. Tudomásul kell venni, hogy a belföldi fogyasztók árérzékenyek.

- Reklámozni kell a fővárost is Magyarországon, vonzóvá kell tenni újból a vidékieknek a budapesti pihenési lehetőséget, mint évtizedekkel ezelőtt.

- Meg kell szüntetni a Budapesttel kapcsolatos negatív sztereotípiákat, melyek vidéken keringenek. Ez egy hosszú folyamat, melyet a megfelelő kampányokkal lehet elérni.

- A belföldi turistáknak a fővárosba vonzásához a szállodáknak is nagyarányú árcsökkentésre kell törekedniük. Jellemző ugyanis a vidékiek Budapestre látogatásának, hogy egy rokonnál vagy barátoknál szállnak meg a magas költségek miatt.

Végezetül – ahogy már írtam – a vendéglátás ha nagy átalakulással is, de idő kérdése, hogy mikor áll talpra. A járványügyi helyzet és a gazdasági visszaesés után mindannyian azt várjuk, hogy a világunk a régi legyen, de már nem lesz ugyanaz.

A nyertesek azok lesznek, akik előremenekülve, kreatívan új arculattal átalakulva gyorsan reagálva indulnak újra.

A vendéglátásra jellemző némiképp a régi jól bevált dolgokhoz való ragaszkodás. Ez abból a szempontból érthető, hogy betartunk bizonyos több évszázados előírásokat, etikai szabályokat. Innen tekintve persze áldozatokat kell majd hozni vagy azokat elfogadni és elfogadtatni másokkal.

SURMANN ZOLTÁN

IRÁNYMUTATÓ KÉZ

Azt gondolom, hogy mindenki életében, különböző időközönként, fel-felbukkannak olyan emberek, akik nagy hatással vagy éppen befolyással bírnak az adott személy életére.

Időről-időre az Én életemben is megjelentek olyan személyek, akik segítettek életem alakulását. Ezek rendszerint nem a családból, vagy a tágabb rokonságból kerültek ki, hanem általában személyemre nézve idegen egyének, akik mégis valahogyan kapcsolódtak az életemhez és látták bennem a küzdeni akarást a reám váró sorsom ellen.

A családból és közeli hozzám tartozók közül, szinte soha senki nem hitt abban, amit elkezdtem, amibe bele vágtam, vagy el akartam érni. Ez a sportban, a tanulásban, de a munkámban is visszaköszönt. Ha meghatároztam célokat magamnak, amiket szeretnék elérni, a környezetemből nem sokan támogattak, sőt sokszor nevettek rajta.

Néhány példa. A sportban, mikor kezdtem sikeressé válni, egyre nehezebb volt elviselni a különböző terheléseket és az akkori edzőmnek sokat köszönhetek, mivel bár több edzőm volt, de Ő volt az egyedüli, aki mindig át tudott lendíteni az időszakos nehézségeken, hogy ne adjam fel. Pedig elég sokszor megfordult akkoriban a fejemben, hogy befejezem az ökölvívást. Végül több siker mellett, 2013-ban a profik között világbajnok lettem. Volt egy főnököm, még a békéscsabai István Malomban eltöltött időszakom alatt, ahol rakodó munkás voltam közel tíz évig, akinek a tanulási lehetőséget köszönhettem, hiszen Ő volt az, aki az akkori felsővezetéstől engedélyt kért számomra, hogy heti két alkalommal, esti tagozaton, gimnáziumba járhassek a munka mellett. Majd már a közigazgatásban eltöltött évek alatt is az akkori főnökömnek is sokat köszönhetek, aki nem csak a szakma nehézségein segített át, hanem minden másban számíthattam rá és emberileg, barátként is sokat köszönhetek a mai napig neki.

Viszont eddigi életemet a legjobban befolyásoló és segítő személlyel a békéscsabai főiskolán ismerkedhettem meg, egy tudós asszony személyében.

Az érettségi előtt, mikor felvettem a környezetemben, hogy az érettségi után szeretnék tovább tanulni valamelyik egyetemen vagy főiskolán, természetesen voltak, akik megmosolyogtak, de az sem volt ritka, hogy kinevettek.

Keserűen és félve vágtam neki a főiskolai tanulmányoknak, hiszen se távol, se közel nem volt senki a környezetemben, akik elvégeztek volna egy ilyen szintű iskolát, ezért nem volt kitől segítséget kérnem, ha elakadtam. De eljött a Társadalom-Történet óra. Számomra egy roppant kedves tanárnő lépett be az előadó terembe. Mondanom sem kell, hogy az óra előtt, minden tanárról kérdeztük egymást osztálytársaimmal, hátha tud valaki valamit. Így történt ez akkor is. Sokan tartottak, sőt talán a lányok féltek is a tanárnőtől, akit szigorú tanári híre előzött meg, de nekem a nem minden napi személyisége nagyon tetszett. Egyenesen imádtam, az előadásait. Rengeteget tanultam tőle, szinte egyfajta példaképpé vált számomra. Lestem minden szavát, hiszen ami csak áradt belőle a szavain túl, míg másoknak talán félelmetes volt, számomra egy végeláthatatlan tudásanyag tárult fel, egy igen kedves tanárnőtől. Ettől kezdve, amikor csak mód volt rá, minden tantárgyát felvettem és igyekeztem az órákon az első sorokban elhelyezkedni. A vizsgákat, kimondottan szerettem. Élveztem, ahogy mások a vizsgától és a tanártól való félelmükben idegeskedve olvasták jegyzeteiket, én pedig nemes egyszerűséggel leültem az ajtóhoz közel és vártam, hogy mikor léphetek be. A vizsgák sem a szokványosak voltak. Először tapasztaltam, hogy a tanár, arra kíváncsi, hogy mit tud az tanuló és nem azt keresi, hogyan „buktathatja el”. Nem az volt a fontos, hogy kinek, milyen lexikális tudása van, hanem az igazi tudásra összpontosított.

Néhány lány sírdogálva jött ki a vizsgáról, amit soha nem értettem, hogy miért, én viszont, ha lehetett volna, visszamentem volna még egyszer vizsgázni, annyit lehetett tanulni, még a vizsgákon is.

Eljött az Államvizsgára való felkészülés. Azonnal eldöntöttem, hogy a tanárnőnél akarok felkészülni és vizsgázni. Azonnal neki láttam átnézni, hogy milyen témaköröket választhatok és mivel kevesen jelentkezhetek hozzá, rohantam az irodája felé, hogy az elsők közt lehessenek.

Benyitok az ajtón. Elöttem egy roma származású hölgy, akin ránézésből látszik, hogy népemhez tartozik. Rám kerül a sor. Nem túl barátságosan, de annál határozottabban kérdez a tanárnő. Bemutatkoztam és elmondtam, hogy szeretnék nála szakdolgozatot írni. Számomra nem várt kérdést kaptam. „Miért ezt a témát választotta?” Témám címe: „Dél-alföldi romák, helyzetelemzése”. Csodálkozva, megakad bennem a szó egy pillanatra és elgondolkodtam. Mire levegőt kaptam, gondolatom hangos szóként kerül ki a számból. „Nem látszik rajtam, hogy roma vagyok?” Gondoltam milyen téma kerülhet hozzám közelebb, mint ami népemmel/származásommal kapcsolatos?

Tanárnő rám nézett és azt mondta. „Tanári pályafutása alatt, még senki nem vállalta ilyen nyíltan származását”. Elmosolyodtam és megjegyeztem, hogy, aki előttem volt bent, Ő is roma volt. Tanárnő válasza rávilágított egy számomra szomorú tényre. Akin nem látszik származása, az lehetőleg tagadja vagy elhallgatja, akin pedig látszik, az próbál nem beszélni róla.

A tanárnő, az „Én tanárnőm”. DR. MICHELLER MAGDOLNA PROFESSZOR EMERITA. Igen, így nagybetűvel. Egy igazi nagybetűs ember, akit nem érdekelt a származásom és segítőkezet nyújtott számomra. Ösztöndíjat kaptam tőle úgy, hogy a főiskolán az ösztöndíjas pályázatomat elutasították, hogy miért azt inkább nem írom le.

De Ő! Nekem, egy egyszerű cigány embernek a saját pénzén a saját alapítványánál, Demonstrátori ösztöndíjat adott. Lehetőséget a bizonyításra. Tanított mindenre, amire csak lehetett. Többek között kaptam egy füzetet is, amibe az új, számomra ismeretlen szavakat és azok jelentését is ki kellett írnom a füzet lapszélére. Tanított és egyben nevelt. Átsegített a főiskola által elérem kerülő nehézségeken és az iskola elvégzése után is egyengette útjaimat. Segített bekerülnöm a Közigazgatásba és éppen akkor kaptam munkát, mikor családom, rendkívül nehéz helyzetbe került. Ezáltal, lehetőséget biztosított számomra a bizonyításra. Arra, hogy megmutathassam, hogy én is érek annyit, mint más és semmivel sem vagyok kevesebb senkitől. Lehetőséget a bizonyításra a jövőre. Ma már egy nagy nemzetközi cég egyik vezetőjeként dolgozom és büszkén jegyezhetem meg, hogy a sok-sok megérdemelt cím, könyv és munka mellett, amivel a Tanárnő rendelkezik, van egy olyan munka is egy bizonyos polcon, amit úgy hívnak, hogy Surman Zoltán.

Igen. Egy valaki, akit ez a név rejt, szintén az „Én tanárnőm” munkája. Az egyszerű, sárban játszadozó cigánygyerek, az Ő segítségével nőtt fel a sárból, a közigazgatáson keresztül, egy nemzetközi cég vezetőjévé.

Nélküled ez nem ment volna.

KÖSZÖNÖM Dr. Micheller Magdolna Professzor Emerita.

REZÜMÉ

Iránymutató kéz

Surman Zoltán (reümé)

Surman Zoltán romungro békési cigány családba született. Szülei dolgozó munkás emberek, őt is annak szánták. Igaz ugyan, hogy a sportban tűnt ki először, itt edződött fizikailag és szellemileg is. Határozott elképzelése valóra vált: nemcsak leérettségizett, hanem eredményesen elvégezte a békéscsabai főiskola személyügyi szervező szakát is. TDK dolgozatával külön tudományos fórumon szerepelt. Minden vonatkozásban kiemelkedett a békési „Párizsból”, okkal.

ABSTRACT

Guiding Hand

Zoltán Surman (Abstract)

Zoltán Surman was born in Békés. His family belong to one of the main groups of the Gypsy community in Hungary, called Romungro. His parents are hard-working workers, and he was meant to be alike. Even though he first excelled in sports in which he trained himself both physically and mentally, his ambitious goal came true. After leaving secondary school, he graduated from the College of Békéscsaba with a specialisation in Human Resource Management. Moreover, he presented his paper at the conference of the Scientific Students' Associations. In all respects, he emerged from the Romungro community in Békés for a good reason.

NIEDZIELSKY KATALIN

AZ ISKOLÁK VÁLTOZNAK, DE A TUDÁS ÖRÖK

„Minden bölcs, kinek gondolatait megismernem sikerült, arra tanított, hogy élni és írni úgy kell, mintha minden cselekedetünk utolsó lenne az életben, mintha minden leírott mondatunk után a halál tenne pontot...” Márai Sándor hitvallása egyszerűbben, saját fordításomban így szól: sosem lehet fél munkát kiadni a kezünkből, mindig a tőlünk telhető maximumra, tökéletességre kell törekedni. Azt szeretném, akkor is megismerjék a művemet, ha éppen nincs rajta a nevem, az aláírásom. Így dolgoztam, írtam, szerkesztettem évtizedeken át, eszerint neveltem a gyerekeimet, tanítottam és így élek ma is.

Régi igazság, hogy a gyerek nem azt csinálja, amit mondanak neki, hanem azt, amit lát otthon és az iskolában, vagyis hiába okítják bármire, ha annak az ellenkezőjét teszi a szülő vagy a tanár. Meggyőződése, hogy a példaadás a legjobb, a leghatékonyabb tanítási módszer, oktasson akár a katedrán vagy online a tanár, neveljen saját gyereket vagy diákokat, hallgatókat; de még az iskola falain kívül is, bármelyik szakmában, hivatásban többe érünk el, ha személyiségünkkel, életmódunkkal és szakmai mércénkkel, hiteles példával szolgálunk a kollégáknak.

Újdonságnak számított az oktatási palettán, amikor a Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Karán 2004 szeptemberében elkezdődött az intézményi kommunikátor képzés. Dr. Micheller Magdolna tanárnő volt az új szak megálmodója és felelőse, aki a változó világ, a gazdasági és társadalmi környezet igényeire való reagálásként kommentálta a főiskola lépését, az újszerű oktatási forma bevezetését. A Békés Megyei Hírlap főszerkesztő-helyetteseként nagy megtiszteltetésként és őszinte örömmel fogadtam el a meghívást, hogy imádott hivatásom rejtelseibe avathatom be a hallgatókat, a sajtó- és média-, vállalati és intézményi kommunikációs

ismeretekről, a PR, a reklám, a hirdetés és a látványtervezés jellemzőiről tarthatok órákat.

Bölcsészként, újságíróként kiváló lehetőséget láttam a felkérésben, hogy igényes, tájékozott, gondolkodó, művelt szakemberek képzéséhez járulhatok hozzá, és a tanítványaim egyszer majd a társadalmi élet különböző területein hasznosíthatják a megszerzett tudást. Látna környezetünkben, az egész társadalomban az értékvesztés és az igénytelenség terjedését, a sok szakmai hiányosságot, kezdettől nem volt számomra kérdés, hogy minden kommunikáció, tantárgy alapja a magyar nyelvhelyesség, irodalom és stilisztika kell, hogy legyen, fontos tisztázni az aktualitások és az örökérvényű értékek, a magánügy és a közérdek fogalmát, gondot kell fordítani a szakirodalomra és az idegen nyelvek szerepére.

Intézményi kommunikátor?! Az meg mi?! - kérdezték mégis sokáig mindenfelé, amerre jártunk, és Micheller tanárnővel együtt kitartóan magyaráztuk, hogy nem sztárriportereket, tévés celebeket szeretnénk nevelni, hanem olyan kommunikációs szakembereket, akik cégek, vállalatok, nonprofit szervezetek, önkormányzati és más intézmények, hivatalok külkapcsolataiért felelősek majd, a legkülönbözőbb munkahelyek arculatát határozhatják meg, működését, szolgáltatását képesek kifelé, a közvéleménnyel megismertetni. Hasonló feladatokat gyakran humán menedzserek, sajtóreferensek, szóvivők, sajtófőnökök látnak el, akik sokat tehetnek cégük, hivataluk, intézményük hatékony munkájáért, eredményességéért. A lényeg - amiben rajtunk kívül akkor lehet, hogy nem sokan hittek -, hogy a szakszerű külső és belső kommunikáció minden szférában, hivatásban alapkövetelmény, és ez egyre inkább igaz egy olyan világban, ahol a múzeumok, a levéltárak és minden korábbi „zárt” gyűjtemény nyit a nyilvánosság felé.

A tájékozottság az általános műveltség része, amit csak akkor tudunk megszerezni, ha megfelelő módon „kezeljük” a médiát, az elektronikus és a nyomtatott sajtót, ha tudjuk, mikor mit és hol kell keresni. Az oktatás célja az volt, hogy a hallgatók ne maradjanak passzív befogadók, fogyasztók, hanem értő, felkészült, tájékozott, kritikus, aktív olvasók, nézők legyenek. Ha sikerül elérni, hogy a tájékozódás életformává váljon, akkor az életmódunkat is befolyásolhatja, alakíthatja. A tájékozottság

magabiztosságot adhat, sikerélményhez juttathat, segítheti a boldogulá-
sunkat, társadalmi érvényesülésünket. Aki nem tudja jól kezelni a mé-
diát, hátrányba kerül, lemarad – vontuk le a következtetéseket közösen
egy-egy téma megvitatása után, és a hallgatók egyre inkább önálló ítéletet
is alkottak. Az oktatás erősítette a nyilatkozók önbizalmát, kritikai érzé-
két és kifejezőképességét, a képességet, hogy véleményüket megfogalmaz-
zák eseményekkel, műsorokkal, cikkekkel kapcsolatban.

Talán nem véletlen, hogy éppen Micheller tanárnő nevéhez fűződött
akkor az új szak bevezetése. Köztudott, hogy a tanítás és a kutatás ha-
tározta meg a professzor emerita egész életét, ahogyan az is kezdettől
jellemző volt rá, hogy nem csak a katedrán, nem csak az óráin tanított.
A nyitott oktatás, a közéleti érzékenység jegyében kutatási területek so-
kasága, történelmi, hely- és kultúrtörténeti munkák, kiadványok, tudo-
mányos konferenciák sorozata, hosszú éveken keresztül közéleti szalo-
nok, iskolán kívüli, városi rendezvények megszervezése, fiatal tehetségek
támogatása kötődik a munkásságához, színvonalas kulturális rendezvé-
nyek állandó résztvevőjeként örökre beírta magát Békéscsaba és a térség
történetébe. Azt pedig sajtósként mindig is külön értéknek tartottam, ha
egy tudós kutató nemcsak szakterületének kiváló képviselője, hanem el-
hivatott ismeretterjesztője is, akinek természetes, hogy tudása azzal még
többet ér, ha ismereteit másokkal is képes megosztani, tudománya lényeg-
éről közérthetően tud beszélni, tájékoztatást nyújtani.

Oktatóként a főiskolai hallgatóktól és konkrétan Micheller tanárnőtől
én magam is nagyon sokat tanultam; a rendszeres találkozás a fiatalokkal,
az állandó készülés az órákra és a főiskolai beszélgetések megerősítettek
abban a meggyőződésemben, amit újságíróként, lapszerkesztőként már
korábban is vallottam. Ne írjon, aki nem olvas! Ne tanítson, ne nyilat-
kozzon, aki nem tud eleget, nem ismeri a lehető legtöbb szakirodalmat az
adott témában! Nagyon sokat kell olvasni, hallgatni, nézni a különböző
médiákat ahhoz, hogy elemezni, értékelni, összehasonlítani tudjuk
azokat. S persze sosem szabad kiállni a katedrára a régi tudással, frissí-
tés, aktualitások és a téma új hallgatóságra szabása nélkül. Egyetlen cikk
megírásához sokkal több tudás, ismeret kell, mint ami az adott terjede-
lembe belefér, ahogyan egy jó előadás, szeminárium megtartásához is
az anyag többszörösével kell tisztában lenni.

Gyűltek a tapasztalatok, és egyre gazdagabb lett számomra az összehasonlítási alap két szép hivatás között; mert az oktatás minősége és a minőségi tájékoztatás nemcsak aktuális közérzetünket befolyásolhatja, hanem hosszú távon határozhatja meg az életünket, a jövőnket. Szakszerű média nélkül nincs hiteles információ, tájékoztatás, ahogyan valódi tudás, szakismeret nélkül sincs komoly oktatás. Pontosan tudtuk, hogy a hallgatók közül nem sokan készültek kifejezetten újságírói pályára, de a média megfelelő kezelése, használata, a szelektálás, a lényeglátás és a kritikai szemlélet miatt fontosnak tartottuk a sajtóműfajokat bemutató tantárgyat.

Mivel a tájékozottság az általános műveltség része, főiskolai tanulmányaik során vagy később, bármilyen pályát, munkahelyet választanak is a fiatalok, az alapvető ismeretek szükségesek. A hallgatók érdekesnek találták például a témát, hogy mi különbözteti meg az újságírást a szépirodalomtól, a személyes levelezéstől vagy a hivatalos, bürokratikus irományoktól, mit jelent az adott társadalom számára a sajtó hatalma, a „tudatipar”, a manipuláció, a sajtó számára a függetlenség, a pártatlanság, az objektivitás fogalma. Eredményként könyveltük el, amikor megnevezték a hét leglényegesebb hazai és külföldi eseményeit, a címlapokat összehasonlítva bemutatták a különbségeket a minőségi és a bulvár sajtó között, érvekkel, szakszerűen elmagyarázták a szerkesztési elveket, hogy milyen tematika való szerintük egy országos napilapba és mi a főiskolai újságba, illetve hogyan lehet szenzációval az érzelmekre, adatokkal, tényekkel az értelemre hatni.

A sajtó dolga, hogy tájékoztasson, tényeket közöljön, ráirányítsa a figyelmet a hiányosságokra, értékeket közvetítsen. Az oktatásnak elsősorban korszerű ismereteket kell nyújtani, de az értékközpontúság, az örökérvényű értékek átadása itt is nélkülözhetetlen. Mindkét területől azt várjuk elsősorban, hogy ösztönözzön, motiváljon, együtt segítse az eligazodásunkat a bonyolult világban. Ehhez pozitívumokat, eredményeket is fel kell mutatni, nem szabad a felszínen megrekedni, a bulvár sajtó felkavaró szenzációival beérni. Már régen lehet tudni, hogy a jó közérzethez kevés, ha működik a gazdaság, van elég pénz, az is elengedhetetlen, hogy megfelelő legyen a szociális háttér, a humán szempontok is érvényesüljenek.

Lényeges közös vonás a kutatásban, az oktatásban és a médiában a példaadás! A tanár, az újságíró - „a szellem emberei”, ahogyan Jókai Anna mondta -, felelősek azért, hogy értékeinket tovább adjuk az utókornak, akár a katedréről, akár a médiából - tárgyilagosan és hitelesen. Az információáradat az oktatásban és a médiában ma már követhetetlen, ezért felértékelődik a válogatás, a kritikus szemlélet és a véleményalkotás. Szép példával szolgál, nem középiskolás fokon tanít, aki tanítványait rávezeti, hogy összefüggéseket felfedezzenek, lényeglátók és igazságkeresők legyenek, akár aktív részvétellel egy közösség életében vagy szakmai, társadalmi folyamatok irányításában.

A nagymamám mindig azt mondta, hogy a szerepek nem változnak, csak a szereplők, pedig azt már nem érhettem meg, amikor dédunokái ugyanarra a külföldi egyetemre mentek tanulni, amelyen egykor unokája is diplomát szerzett. A szerepekkel a családon belüli kötelezések, az új generációkkal jövő ismétlődésekre gondolt és bölcsen rámutatott a példamutatás fontosságára. Az elmúlt évtizedek alatt rengeteget változott a világ, benne az oktatási intézmények, módszerek, a békéscsabai főiskola (egyetem) neve, fenntartója és profilja is, de a tudás, amit az iskola adhat, amihez aztán hosszú évek, évtizedek alatt, egész életünkben hozzátanulunk, az örök érték. A nagymamám intelme szerint „a tudást senki sem veheti el tőlünk, de az önmagában mégis kevés, ha nem párosul jószággal, tisztességgel, szeretettel”. Először rendes embernek kell lenni – így fogalmazott -, aztán lehetsz okos, tudós meg sok minden. Márainál „erkölcs nélkül nincs ember”.

Az írói ars poeticához és a nagyszülői örökséghez külföldön született unokáimnak én még magyarul annyit tehetek hozzá, ha majd a szerepekről, a szereplőkről és a tudás szépségéről mesélek, hogy bizony sokat változott a világ - benne a gyulai általános iskola, a bajai német nyelvű gimnázium és a lipcsei egyetem -, de azt sose feledjék, hogy a tudás a legjobb befektetés!

REZÜMÉ

Az iskolák változnak, de a tudás örök

Az évforduló, a születésnap köszöntés mindig jó alkalom az értékelésre és az összehasonlításra, mert tükröt tart, amelyben önmagunkat és saját hivatásunkat is láthatjuk. Az igazi tanár nemcsak az iskola falain belül, az óráin tanít, hanem egész életével, lényével, személyiségével, kisugárzásával. S nemcsak ismereteket, tantárgyakat oktat, hanem gondolkodásra, a világ kritikus szemléletére is nevel; példamutatásával olyan mintát, mércét állít, amely hiteles és érdemes arra, hogy tanítványai kövessék. Az újságíró, a lapszerkesztő is tanít, sőt mindenki, aki a nyilvánossághoz szól, a hivatását minőségi szinten végzi és értéket teremt.

ABSTRACT

Schools Change, but Knowledge Is Eternal

Anniversaries, such as birthdays, are always a good opportunity for self-reflection, since they hold up a mirror for ourselves both in our private and professional life. A real teacher not only teaches within the walls of the school during his lessons, but with his whole life, being, personality and aura. Furthermore, he not only passes on knowledge and teaches subjects, but also educates his students on how to think for themselves, and view the world cautiously; setting an example, a quality standard that is worthy of being followed by his disciples. Journalists, newspaper editors also teach people, just like everyone else who addresses the public, practises their profession at a quality level and creates value as well.

TÓTH G. ILDIKÓ

**A NYELV- ÉS BESZÉDFEJLESZTŐ
PEDAGÓGUS/TANÁR LEHETSÉGES
TÁMOGATÓ SZEREPE
A TÖBBNYELVŰ CIGÁNY GYERMEKEK MAGYAR
NYELVI FEJLESZTÉSÉBEN**

A nyelvi és kommunikációs képességek megfelelő működtetése, kibontakoztatása, fejlesztése az alsótagozat legfőbb feladata. Az olvasás-, íráskészség kialakítása, biztos használata, a megfelelő szövegértési készség megalapozása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyermekek felnőttként majdan a munkaerőpiacon boldoguljanak, sikeresek legyenek. Tanulmányomban arra kerestem a választ, hogy az otthon elsősorban a romani nyelvet használó gyermekek – akiknek szülei a piacozó, kereskedő életmód miatt még a román nyelvet is rendszeresen beszélik, így ezzel is rendszeresen találkoznak – iskolai bevételeit hogyan befolyásolja a többnyelvűség? A nyelv- és beszédfejlesztő pedagógusnak/tanárnak milyen fontos feladatai lehetnek a hátrányok leküzdésében, a nyelvi esélyegyenlőség megteremtésében?

Nyelv- és beszédfejlesztőként, többéves tanítói, óvodapedagógusi tapasztalattal a hátam mögött keltette fel érdeklődésemet az a nyelvészeti megállapítás, mely szerint a beszéd, a beszéd megértése a különböző közegekben szocializálódott azonos képességszerkezetű gyermekeknél az olvasás, írás, jelhasználat elsajátítása különböző szintű lehet. Crystal (2003) a nyelvi diszfunkcióval, sérüléssel írja le a nyelvi hátrányt. Bartha (2002) olyan lemaradások összességének írja le, melyek a személyiségfejlődésben, társadalmi kapcsolatokban és a társadalmi érvényesülést biztosító kommunikációban jelentkeznek. Így azok a személyek, akik a nyelvet a standard-tól eltérően használják, azok rendszeresen problémákba

ütköznek a társadalmi érintkezések során. Konfliktusokba keveredhetnek e miatt, érvényesülési lehetőségeik csökkennek, helyzetük hátrányos lesz. De hol kezdődik már meg ez a hátrányos helyzet nyelvi szempontból?

Bernstein (1975) szerint a gyermek elsődleges szocializációs közege, a család, alapjaiban meghatározza jövőbeli társadalmi előmenetelét nyelvi szempontból. A társadalmi különbségek nem az öröklött géneknek, hanem az adott csoportra jellemző kommunikációs kódnak köszönhetők. Az iskola pedig szerinte már a szociális úton szerzett tényezők alapján szelektál. A szegényes szókinccsel rendelkező, a társadalmilag elfogadott normától eltérő, nem a standard nyelvet használó gyermekeket a közoktatás még mindig előítéletesen kezeli, már a korai szakaszban megbélyegezi kimondva kimondatlanul.

Az eltérő kommunikációs rendszerek, nyelvi kódok miatt kialakult szakadék pedig az életkor előre haladtával csak nő a tanulók között. A korlátozott nyelvi kódot használó kisiskolások a kidolgozott nyelvi kóddal szocializálódott társaikkal szemben tehát óriási hátránnyal indulnak az olvasás, írás, sőt a számolás alapjainak magabiztos elsajátítása során.

A vizsgálat

Dolgozatomban két 2. osztályos, eltérő képességszerkezetű gábor cigány gyermek nyelvi képességeit vizsgáltam, akiknél anyanyelveként a romanit jelölik meg a szülők. Otthon elsősorban ezt beszélik, de a mindennapi társadalmi érintkezés során a magyart is használják. Magyar nyelvvel a tanulók első nyelvként folyamatosan az óvodában találkoztak.

A vizsgálat idején a fiúgyermek 9;0, a leány 8;9 éves. Mindketten hasonló szociokulturális háttérrel rendelkeztek: a gábor cigányok hagyományos, archaikus viseletéhez, szokásaihoz ragaszkodnak; a szülők kétkezi munkából, piaci kereskedésből élnek. Korán házasodnak; a gyerekek nevelésében a nagycsalád is részt vesz.

A kislány otthoni, illetve belső motivációja is nagy, szeret iskolába járni, érdeklődő, édesanyja támogatja, számon kéri eredményeit, nyomon követi tanulmányait, érzi saját iskolázatlansága hiányát, ezért lányát tanulásra biztatja. Büszke gyermeke jó előmenetelére, azonban jelzi, hogy

szokásaikhoz ragaszkodnak, így nagylányként magántanuló lesz, így fogja elvégezni a 8 osztályt, majd férjhez fog menni. Az óvodapedagógusok praktikus dolgokban jól tájékozódó, kommunikatív, talpraesett, jó mozgású, kimagasló feladattudattal, rendelkező, rendszeresen óvodába járó gyermekként jellemezték.

A kisfiú az óvodából már szakértői véleménnyel érkezett iskolába, amiben a nyelvi nehézségeit jelezték. Elsősorban grammatikai, beszédészlelési, beszédmegértési problémáit fejlesztette a logopédus. A kisfiú nagyon sokat hiányzott, motiválatlan volt, csakúgy, mint az iskolában. Édesanyját elsősorban az érdekli, hogy ne kelljen osztályt ismételnie a kisfiúnak – ezt tartja elfogadhatónak.

Hipotézisek

Dolgozatomban azt vizsgáltam meg, hogy a többnyelvű, hátrányos helyzetű gyermekeknek milyen az iskolai beválása, a célzott fejlesztés hiánya milyen elmaradásokat mutathat? Hipotéziseim a következők voltak:

– az átlag alatti intelligenciaszinttel rendelkező kétnyelvű, nyelvi hátránnyal küzdő gyermek iskolai teljesítménye folyamatosan romlik a tananyag növekedésével, illetve az átlagos övezetben mozgó intelligenciaszinttel rendelkező gyermeknél a kétnyelvűség hozzáadó jellegű, vagyis őt a másodnyelvi ismeretek nem gátolják új ismeretei megszerzésében, hanem segítik, kiegészítik az eddigieket.

– az iskolai hiányzások, az elmaradt nyelvi fejlesztések olyan pótolhatatlan hiányosságokat okoznak, melyek a szövegértést akadályozzák, így az iskolai kudarcok, magatartási zavarok halmozódnak.

Módszerek

A két gyermekkel a következő, általam ismert és elérhető nyelvi méréseket végeztem el második osztály év végén: Peabody passzív-, Gardner aktív szókincs-tesztek; FTT, TROG, PPL, Token, GMP (egy része).

A vizsgálatok kétszemélyes helyzetben, több ülésben történtek. Az anamnézis a családlátogatások során a kikérdezéses módszerrel megállapítható volt: mindkét gyermek beszéd- és mozgásfejlődését az édesanyák átlagosnak mondták, elmaradást nem mutattak. A szülők iskolai

végzettsége nem éri el az általános iskolát. Könyvük nincs a lakásban, a gyerekeknek nincs önálló íróasztaluk, a konyhaasztalnál tanulnak. Já-tékaik közösek, többen alszanak egy ágyban, személyes kuckójuk, saját étletterük nincs. Számítógépük, laptopjuk nincsen, azonban okos telefonja a felnőtteknek van, azon játszhatnak néha a gyerekek. Internet-hozzáféré-sük korlátozott. Hivatalos ügyeik intézésekor segítséget vesznek igénybe nyelvi problémáik miatt.

Eredmények

Iskolapszichológusi segítséggel a Színes Raven nonverbális intelligenciatesztet is felvettem, ami a következőket mutatta: a kisfiú szórt képes-ségprofil mellett az átlagos alatti övezetben mozog. A kislány intelligenciatszintjét a mérés az átlagos és az átlag feletti határ közötti sávban adta meg.

A Peabody passzív szókincesztben a hívószónak megfelelő képek ki-választása közel azonosan sikerült. Mindketten életkoruknak megfelelő szintnek, a magyar átlagnak megfelelően teljesítettek.

A Gardner expresszív szókincesztben mindkettejük teljesítménye életkori átlag alá esett. Érdekes észrevétel volt, hogy a kislány több szó-nál megnevezte romani, illetve román nyelven is a felismert ábrákat. A kislány 7;0–7;11 év közöttieknek megfelelően teljesített. A kisfiú kicsit gyengébben volt itt is: 6;0–6;11 éves korúnak felelt meg a teljesítménye.

A PPL, a nyelvfejlődési szűrővizsgálat a 4–8 éves gyermekek sajátos nyelvtani zavarainak feltárására használható. Ennek ellenére én a két, közel 9 éves gyermeknél is jól tudtam használni, értékes tapasztalatok-ra tettem szert. A főnévivégződés-próbánál a kislány egy helyen vétett: a vízilovak helyett mondott vízilók-at. A kisfiú egyik képnél sem használt toldalékokat: minden válasza hibás volt. A helyhatározók vizsgálatánál a kislány hibátlanul teljesített, a kisfiú nem használt toldalékokat; helyette névutókkal próbálta leírni a tárgyak helyzetét – hibásan. A névutóhasználatnál a kislánynak csak egy hiányzó kifejezése volt: a között. A kisfiú 15-ből 9 hibát vétett.

A PPL része a Token-teszt is, mely a beszédmegértést vizsgálja. A vizsgálatot végző egyre hosszabbodó és komplexebbé váló utasításra különböző tárgyakkal való manipulációt kell végrehajtani a vizsgálandó személynek. A kislány csak az V., utolsó résznél vét a 21-ből 7 hibát, jelzi

is: elfáradt; a többi megoldása tökéletes. A kisfiú az első két részt teljesíti hibátlanul; a III. résznél két, a IV-nél már 5 hibát vét a 10-ből. Az V. résznél már csak 10-et tud hibátlanul megoldani.

A TROG-teszt a nyelvtani fejlődés vizsgálatának egy viszonylag újonnan adaptált, sztenderdizált mérőeljárása, mely tág életkori tartományban használható (4–12 éves korig). A tesztmondatok korlátozott, egyszerű szókincsre épülnek. Lexikális és nyelvtani elterelőik is vannak a mondatokban. Nemcsak a megértés átlagos szintjét mérhetjük vele, hanem rámutathat a személy számára különösen nehezen megoldható területekre is. A leány 14 blokkot teljesített, ez 7;6 éves korúnak felel meg. Főként nyelvtani problémát (egyes-többszám egyeztetése) tárt fel nála a teszt, lexikális hibája nem volt. A fiúgyermek 12 blokkot teljesített, ez 6;0 éves kornak felel meg. Nála a nyelvtani hibák (közép-, felsőfok; téri ragok) mellett lexikális problémák is jelentkeztek. Életkori átlaguk 15 blokk lett volna, tehát mindketten a korosztályuknál elvárható szint alatt teljesítettek.

A GMP-diagnosztikával a 3–13 éves kor közötti gyermekek beszédészlelési és beszédmegértési folyamatai vizsgálhatók. A tesztből én 5 blokkot használtam fel: a 10, 11, 12, 14 és 18-ast. A GMP-10 a szeriális észlelést vizsgálta: 10 értelmetlen, de a magyar hangsorépítési szabályoknak megfelelően felépített hangsort kellett megismételni egyszeri hallás után. A leány valamennyit hibátlanul, a fiúgyermek a felét, 5-öt teljesített jól. A GMP-11 a szókincs-aktivizálást, a mentális lexikonban tárolt szavakhoz való hozzáférést méri. Fonetikai asszociációval meghatározott szókezdettel (ma és ke) időegység alatt értelmes szót a leány 5/6-ra a fiú 6/7-re teljesítette. A GMP-12-es a hallás utáni szövegértést vizsgálta. Okozati összefüggések, időviszonyok helyes felismerése, jó logikai készség szükséges ehhez. A leánynak mind a 10 kérdést sikerült megválaszolnia, a fiúnak csak 7-et. Ebben az életkorban csak a 100% a jó teljesítmény. A GMP-14 a beszédritmus észlelését vizsgálta két versoron. (Van már kenyérem, borom is van; Még nyílnak a völgyben a kerti virágok) A leánygyermek ismétlése megfelelő volt, a fiúgyermeké változó ritmusú, pontatlan szövegezésű. Ez azt jelzi, hogy a ritmusészlelési feladat korlátozza a beszédészlelés szegmentális szintű működését, azaz egyértelmű zavart jelez. Az iskolában is képtelen a verstanulásra: csak tartalmat mond vissza, közös tanulás után is. A GMP-18 a transzformációs

észlelést vizsgálja. Arról ad felvilágosítást, hogy a gyermek az anyanyelvi beszédhangokat képes-e átalakítani, és az elhangzásnak megfelelő szeriális észlelést helyesen alkalmazni egy vizuális/taktilis transzformációban (12 db színes kocka felhasználásával). Ez a feladat mindkét gyermeknek hibátlanul sikerült.

A Fonológiai Tudatosság teszt 10 altesztet tartalmaz, egyenként 10-10 feladattal. Három szinten méri a szavak belső szerkezetéhez való hozzáférés képességét a szótag, szótagszerkezet és a beszédhangok szintjén. Öt alteszt kétféle terület mérésére is alkalmas, így 15 féle képességet vizsgál összesen. A fiúgyermeknek a rímfelismerésnél csupán egy hibája volt, de a rímképzésnél már alig lett jó megoldása. A szótagösszevonás sikeres volt, de a szavak önálló tagolása, a szótagelhagyás, hangelhagyás már alig ment neki. A hangkeresést szó elején, végén, közepén hibátlanul teljesítette. Hangszintézisben vétett hibát, majd a szegmentálásnál, a három hangnál hosszabb szavaknál képtelen volt a bontásra. A rövid-hosszú hangok differenciálásában csupán a hosszú magánhangzókat hallotta ki; azt is csak az egy szótagúaknál. A hangokkal való manipulációs feladatnál alig lett jó megoldása. A leánygyermek a rímfelismerésnél alig tudott jó választ adni, a rímképzési feladatnál fele-fele arányban volt jó megoldása. Szótagokból szóalkotás, illetve az önálló szótagolás hibátlan lett. Fonémaszinten a hangelhagyásnál hibázott, a hangizolálás hibátlanul sikerült. A hangszintézis mind az értelmes, mind az értelmetlen szavaknál 100%-osra sikerült, a szegmentálásnál kettőt tévesztett a 10-ből. Hanghosszúság felismerésénél csak ott tévedett, ahol a szóban volt magánhangzóból és mássalhangzóból is hosszú – mindegyiknél csak az egyiket hallotta ki, illetve nevezte meg. A hangmanipulációnál nem értette meg teljesen a feladatot, csupán négy jó megoldása volt a 10-ből. Nem kicserélte a hangokat, hanem betoldotta vagy összekeverte azokat, így képzett új szót.

Hipotézisek megválaszolása

Az előbbiekből látszik, hogy az iskolai bevétele mennyiben befolyásolja a kétnyelvű gyermekek esetében az intelligencia szintje és a korai, rendszeres „bemerítése” a másik nyelvbe. Nyelvi fürdőnek is hívják a már valamennyire ismert, de jól még nem beszélt nyelvi közegben való

folyamatos részvételt. Jelen esetben tárgyalt gyermekeknél az óvodai folyamatos magyar nyelvű impulzusokat jelenti ez a fogalom. A vizsgálatok eredményéből, iskolai bevételeikből kitűnik, hogy a két gyermek teljesítménye között milyen nagy különbség van.

Az átlagos és átlag fölötti sáv között mozgó intelligenciaszinttel rendelkező kislánynál egyértelműen elmondható, hogy a kétnyelvűség hozzáadó jellegű. Kognitív nyelvi kompetenciával rendelkeznek, hiszen képes a beszédet (magyar nyelvet) a gondolkodás eszközeként használni, hasonló magyar anyanyelvű átlagos kortársainak megfelelően. Nyelvi analízáló képessége kiváló, nyelvtanórákon olyan összefüggéseket lát meg, amit kortársai csak segítséggel, rávezetéssel fedeznek fel.

A kisfiúnál a magyar nyelv ismerete eléri ugyan a felszíni kompetencia szintjét, ami a sikeres hétköznapi kommunikációhoz elegendő, de a gondolkodás eszközeként már nem tudja sikeresen használni. A saját anyanyelvének szókincse sem elegendő már a tanulásban való tovább lépéshez, hiszen a tanulóhoz szükséges nyelvi fordulatok, könyvek nem állnak rendelkezésre romani nyelven. Látható, hogy az átlag alatti intelligenciaszint mellett, a gyakori óvodai, iskolai hiányzások, a későn elkezdett, illetve elmaradt fonológiai tudatosság fejlesztése pótolhatatlan, behozhatatlan hátrányokat idézhet elő.

Összegzés

A fonológiai tudatosságon a szavak belső szerkezetéhez való tudatos hozzáférést és a szavak eltérő egységekre bontásának képességét értjük (Csépe 2006). Fejlődésében két fő szintje különíthető el: a korábban kialakuló fonológiai szint és a később, az olvasástanulás során kialakuló fonémaszint, ahol a beszédhangok szintjén végzünk műveleteket; ez az olvasástanítás során a graféma-fonéma megfeleltetésnek az elsajátításával fejlődik ki. A szó betűit a megfelelő fonémákkal egyeztetve, majd szintetizálva lehetővé válik az egyén számára a szó szemantikájához való hozzáférés. A későbbi szakaszban ez már automatizálódik és a szó vizuális képe is elég a szemantikai hozzáféréshez (Gósy 2005). Az írásnál pedig mindig szükségünk van a szó fonémákra történő bontására. Ez szintén a fonológiai tudatosság része.

Vajon a fonológiai tudatosság előfeltétele vagy következménye az olvasás és írás elsajátításának? Manapság a fonológiai tudatosságra nem, mint hirtelen felbukkanó jelenségre tekintenek, hanem a nyelvfejlődéssel összefüggően egyre differenciáltabbá váló képességre, mely mindkét területtel kapcsolatban áll, vagyis előfeltétel is, de az olvasás-írás tanulási folyamatában teljesedik ki (Klicpera–Gasteiger Klicpera 1995, Kassai 1999).

A fonológiai tudatosság fejlődési menete, szintjeinek kialakulása egyszerre univerzális és nyelvspecifikus is. Univerzális, hiszen minden nyelvben nagyságrend szerint férnek hozzá a beszéd elemeihez a gyermekek: először a nagyobb egységhez, a szótagokhoz, majd a kisebbekhez, a fonémákhoz, a fejlődési menet végén. A rímtudatosság, rímképzés a magyar nyelv sajátosságai miatt jóval később fejlődik ki (5 év), mint pl. az angol gyermekeknél (3 év). Később a fonématudatosság (a szavak fonémákra bontása, szintézise, elhagyása, cseréje) fejlődése szoros kapcsolatban áll az olvasás tanításával (Goswami 2002, Csépe 2006). De ezek kialakulása egyénenként természetesen szoros összefüggésben áll más tényezőkkel is. A beszédészlelés, a hallási figyelem, a munkamemória, a hosszú távú memória elraktározó, illetve előhívó képessége is szerepet játszik az egyéni fejlődésben.

A dolgozatomban bemutatott nyelvi hátrányok leküzdése, a fonológiai tudatosság fejlesztése lehet az egyik kiemelt feladata a nyelv- és beszédfejlesztő pedagógusoknak/tanároknak, hiszen a nagymértékű szakemberhiány, valamint a feltárt részképességzavar tüneteit mutató gyermekek megnövekedett létszáma miatt, egyre inkább szükség lesz speciális képzettségű szakemberekre. Az ezen a területen végzett kollégák szak tudásukat mindennapi osztály vagy csoportmunkájukba beépítve, illetve fejlesztőpedagógusként tudják kamatoztatni akár a köznevelési rendszer első színterén a korai szenzitív nyelvfejlődési szakasz időszakában, már az óvodában.

Egy további fontos kiemelt terület lehet még a nyelv- és beszédfejlesztők számára azokban a programokban való részvétel, amelyek kifejezetten a cigány, nyelvi hátránnyal - nem beszédhibával (!) - küzdő gyermekek fejlesztésére, felzárkóztatására hivatottak.

REZÜMÉ

A szerző Békéscsabán szerezte tanító szakos diplomáját, s évtizedekig tanított általános iskolában. E tevékenysége mellett az országban elsőként létrehozott vállalkozói TV-ben (Csaba TV) lelkes riporterként dolgozott, dolgozik ma is.

A kötet főszereplőjének több okos, érdeklődésre számot tartó riportot, bemutatást készített. Mesterképzésekben vett részt az SZE Pedagógiai Karán, a fentiekben készült tanulmányrészlet e munkáról való. A szerző jelenleg a BÉKSZI tanára.

IRODALOM

Basil Bernstein (1975): Nyelvi szocializáció és oktathatóság. In: Pap Mária – Szépe György szerk.: Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások, Gondolat, Budapest, 393–434.

Bartha, C. (2002). Nyelvi hátrány és iskola. Iskolakultúra, 12(6-7), 84-93. Elérés forrás <http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/19670>

Crystal, D. 2003. A nyelv enciklopédiája. Budapest: Osiris.

Gósy M. 2005. Pszicholingvisztika. Budapest: Osiris.

Jordanidisz Á. 2009b. A fonológiai tudatosság fejlődése az olvasástanulás időszakában. Anyanyelv-pedagógia 2. évf. 4. szám.

Jordanidisz Á. 2011. A kétnyelvű gyermekek olvasástanulásának és fonológiai tudatosságának kapcsolata. Gyógypedagógiai Szemle 39. évf. 3. szám. 205–211.

Navracsics J. 2010a. Egyéni kétnyelvűség. Alkalmazott Nyelvészeti Mesterfüzetek 3. Szeged: Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó.

Réger Z. 1995. Cigánygyerekek nyelvi problémái és iskolai esélyei. Iskolakultúra 5. évf. 24. szám. 102–106.

REKTORI KÖSZÖNTŐ

GÁL FERENC FŐISKOLA REKTOR

6720 Szeged, Dóm tér 6. FI 18580

Tel.: +36 62 420887, +36 62 425738; www.gff-szeged.hu, rektor@gff-szeged.hu

Iktatószám: R/ 131-2/2020

Ügyintéző: Vincze Zsanett

Tárgy: személyi bibliográfiáért köszönet

Dr. Micheller Magdolna
ny. főiskolai tanár, professzor emerita

Gál Ferenc Főiskola
Gazdasági Kar

5600 Békéscsaba,
Bajza u. 33.

Tisztelt Professzor Asszony!

Köszönettel megkaptam a 75. születésnapja alkalmából összeállított személyi bibliográfiát, ami az eddig megjelent önálló tanulmányait, cikkeit, valamint a tudományos és oktatói életútját foglalja össze. Kérem engedje meg, hogy a Gál Ferenc Főiskola közössége és a magam nevében is tisztelettel és szeretettel utólag is köszöntsem születésnapján, Isten éltesse sokáig!

Főiskolánk/egyetemünk számára megtisztelő, hogy Professzor Asszony személyében egy olyan oktatót ismerhettünk meg, akinek tudományos tevékenységét számos díj és elismerés tükrözi vissza, oktatói, nevelői munkáját pedig a hallgató tehetséggondozás támogatása határozza meg.

Ezúton is köszönöm a Gál Ferenc Főiskola közössége javát szolgáló áldozatos munkáját, amihez további eredményeket, szakmai sikereket és azokra Isten áldását kívánom, adjon sok erőt, hozzá egészséget Önnek és munkatársainak, szeretteinek!

Szeged, 2020. június 24.

Üdvözlettel:

Dr. Kozma Gábor

KEDVES MAGDIKA!

Örömmel és érdeklődéssel bontottam fel az ismerős írással, számomra érkező küldeményt. Ahogy Te írtad, sok szép emlékkal – jó szívvel.

Közös múltunkat is idéző csodálatos életutad tárult fel előttem. Kutatásaid, alkotásaid hűen követik szakmai életutadat. Én pedig – mert jól ismertük egymást – hozzá gondolom családi, emberi életutadat. A küzdelmeket, a sikereket, a barátságokat, az örök segíteni akarásodat és nagyszerű tanárságodat.

Talán az elmulasztott születésnap találkozón ezeket is elmondhattam volna. Legkedvesebb kollegiális, baráti kapcsolataim között őrzöm az együtt töltött évek emlékeit.

Szeretettel kívánok boldog névnapot – régi barátsággal:

Szakács Mihályné Marica

Szarvas, 2020. július 20.

RÉVÉSZNÉ PAPP KLÁRA LEKTORI VÉLEMÉNYE

A „TAVASZI SZÉL VIZET ÁRASZT...” KONFERENCIAKÖTETRŐL

Békéscsabán a Gazdasági Kar ez évtől a Szegedi Gál Ferenc Egyetem részét képezi. A változás már nem is tűnik újnak, hiszen a jogelőd intézményt korábban is gyakori névváltozás, „hovatartozási” kérdés kísérte. Az intézményben azonban következetesen kiemelt figyelmet fordítanak a hallgatók szakmai és általános ismereteinek bővítésére, a tudományos életbe való bevezetésükre. Hosszú idő óta komoly műhelymunka folyik Micheller Magdolna professzor emerita tanárnő irányításával. Tudományos fórum megrendezésére szinte minden évben sor került, olykor többre is. Évek óta rendszeresen lehetőséget kapnak a hallgatók is a tudományos életbe való bekapcsolódásra, kutatómunka végzésére. Számos országos, nemzetközi és helyi konferencia résztvevői, többször előadói is lehettek. Az intézmény fontosnak tartja a tehetségek segítését, s a tanárnő különösen jó szívvel segíti azokat a tehetséges, törekvő tanítványait, akik erős támasz hiányában bizonytalan lépéseket tesznek az értelmiségivé válás útján. Azt is mondhatnám, hogy szív ügye lett a Dél-Alföldön élő tehetségek felkarolása, támogatásuk megszervezése. Rendre fórumot szervez eredményeik bemutatására.

Ebben az évben a konferencia szervezője rendhagyó tudományos ülést szervezett. Az ünnepi ülés témája és maga az alkalom is egyedi, személyesebb. A meghívott előadók összetétele heterogénnek mondható, hiszen foglalkozásukat, beosztásukat, tudományos tevékenységüket, korukat tekintve is jelentősen különböznek, igaz ugyanakkor, hogy többségük az egyetem jogelődjének volt a hallgatója. Az is kitapintható, hogy valamilyen közös szál mentén összekapcsolódnak, megfoghatatlan egyiséget képeznek.

Szokatlannak tekinthető a konferencia hangulata, a Gergely-naphoz kötődő egyháztörténeti, neveléstörténeti mondanivaló összekapcsolása a nem egyházi, de ünnepi történettel. Érdekes összefüggések. Az is érdeklődésre tarthat igényt, hogy elismert tudós kollégák és egykori tanítványok a konferencia alkalmából együtt ünnepeltek. Ünnepeltek, hiszen gondolataikkal, új kutatási eredményeikkel megtisztelték és köszöntötték kollégájukat, a professzor emerita tanárnőt 75. születésnapja alkalmából. A konferencia egyfajta bensőséges ünnepséggé vált, amilyenné egy közösségi találkozás csak ott tud alakulni, ahol az őszinte gondolatok, az egymás tisztelete és elismerése kölcsönös.

Figyelmet érdemel a konferencia címe is. Immár második alkalommal kapja a tudományos ülés a „Tavaszi szél vizet áraszt”... címet. Ám ez sem véletlen. Üzenete van, hiszen a népdal az a forrás, amelyből hangulatot kölcsönözhetünk, erőt meríthetünk. Amelyből emberöltők tapasztalatát, bölcsességét megismerhetjük, s gyökerekre, hagyományokra építkezhetünk. Ez az érzés a Dél-Alföldön élők lelkületét is átjárja. S a víz, mint az élet jele megjelenik az előadások gondolatvilágában is. Sőt, a konferencia címe hasonlatra készítette az egyik előadót is, aki találóan úgy fogalmazott, hogy a cím kifejezi a tanárnő egész tevékenységét, folyamatos munkálkodását:

„Fúj, mint a tavaszi szél, kitartóan, erősen, néha szélsőségesen, megmozgatva még a vizet is!” „Vizet áraszt: A víz maga a tudomány..., amit a hallgatóinak átadott, ont...áraszt...terjeszt.” (Tábor Istvánné)

A konferencián színes és tartalmas előadások hangoztak el. A tanulmányok különböző tudományterületekre fókuszáltak, így pl. irodalomtörténet, humánerőforrás, pedagógia, oktatási, módszertani kérdések. Mások a gyorsan változó gazdasági, társadalmi körülmények miatt a felnőttképzés kérdéseit boncolgatták vagy az egész életen át tartó tanulásról értekeztek. Aktuális témaként került napirendre a vendéglátás jelenlegi kritikus helyzete, majd a már mindenütt alapkövetelményként megjelenő külső és belső kommunikáció fontosságát taglalták. De szó esett a térség, a Viharsarok élet- és munkakörülményeiről, a fiatalok itteni lehetőségeiről, erőfeszítéseiről. Elismerést érdemelnek az előadók a friss, korszerű témákért, a megoldandó kérdések felvetéséért és a javaslatokért. A témák kutatási mélysége, minősége természetesen nem egységes, hiszen

van, aki sokéves kutatói tapasztalattal, igényes elemzéssel intellektuálisan mutatta be témáját, példát adva ezzel az ifjabbaknak a célok, az okok, az összefüggések tudatos feltárására, a következtetések levonására. Mások pragmatikusan vagy éppen emocionálisan közelítették meg a kiválasztott témát, bemutatva, honnan, hová jutottak, olykor megható, személyes történeteket idéztek fel a múltból. Dicséretes, hogy a fiatal előadók bár más-más élethelyzetben gyűjtöttek tapasztalatokat, de munkájukban hasznosították a főiskolán tanultakat, amelyet előadásukban is be akartak mutatni az őket korábban oktató tanáruknak, ezzel köszönve meg oktatómunkáját, emberi törődését velük.

Némely előadásban talán nem is a tudományos tételek kifejtése játszotta a főszerepet, sokkal inkább annak bemutatása, mit köszönhet az egykori hallgató a tanárának, az ő mentori, mecénási tevékenysége hogyan segítette előrejutását, céljai megvalósítását, gondolatai és értékrendje kiteljesedését, igazából önmaga megtalálását.

Egy dologban valamennyien egyetértettek: Csak az elszántság, a töretlen akarát, az elhivatottság, a kutatás vagy bármely alkotó munka iránti alázat vezethet csak sikerre. Hallgatóként ehhez is következetes mintát kaptak. Azt sem titkolják ugyanakkor, hogy a szigort, a katonás fegyelmet, a maximális elvárásokat nem könnyen fogadták el. Így utólag azonban, hálásak érte.

A lektort több mint 50 éves barátság fűzi a konferencia megálmodójához. Ismeri és értékeli a professzor asszony sokéves törekvését, elhivatottságát, maximális segítőkészségét, igényes következetességét, s nagyra értékeli, hogy önzetlenül biztosít lehetőséget annak, aki haladni akar. Gratulál a jeles születésnaphoz, a méltó megünneplést biztosító sikeres konferenciához.

Összegezve: A konferenciakötetről elmondható, hogy a szervező és a szerkesztők igényes, komoly munkát végeztek. A szerzők értékes alkotásokkal járultak a rendhagyó ünnepi ülés sikeréhez. Az esztétikus címlap és a fotók tovább gazdagították az információkat a karról. Élvezhető, ünnepi konferenciaanyag készült.

A konferenciasorozat folytatását, a tanulmánykötet megjelentetését jó szívvel ajánlom.

„A tanári munka nem azonos a módszeres ismeretközléssel, még akkor sem, ha rendszeresség, szigor és következetesség jár vele. A jó tanár a lehetőségeket mutatja tanítványának, a könyvtár és kutatás irányába tereli az érdeklődést, önálló véleményalkotásra és munkára ösztönöz...”

/Németh László/

Dr. Révészné dr. Papp Klára

ny. igazgatóhelyettes, mb. igazgató

Dr. Révészné dr. Papp Klára a Szegedi Kőrösy József Közgazdasági Technikum megbízott igazgatója, az SZTE óraadó tanára. Keszthelyen érettségizett, első diplomáját szakközgazdászként a Szolnoki Főiskolán, másoddiplomáját Szegeden a JATE történelem-orosz szakján szerezte középiskolai tanárként vehette át. A Dugonics Társaság elnökségi tagja, Ifjúsági Tagozatának elnöke.

A KONFERENCIA ÉS AZ ÜNNEPLÉS KÉPEI

